

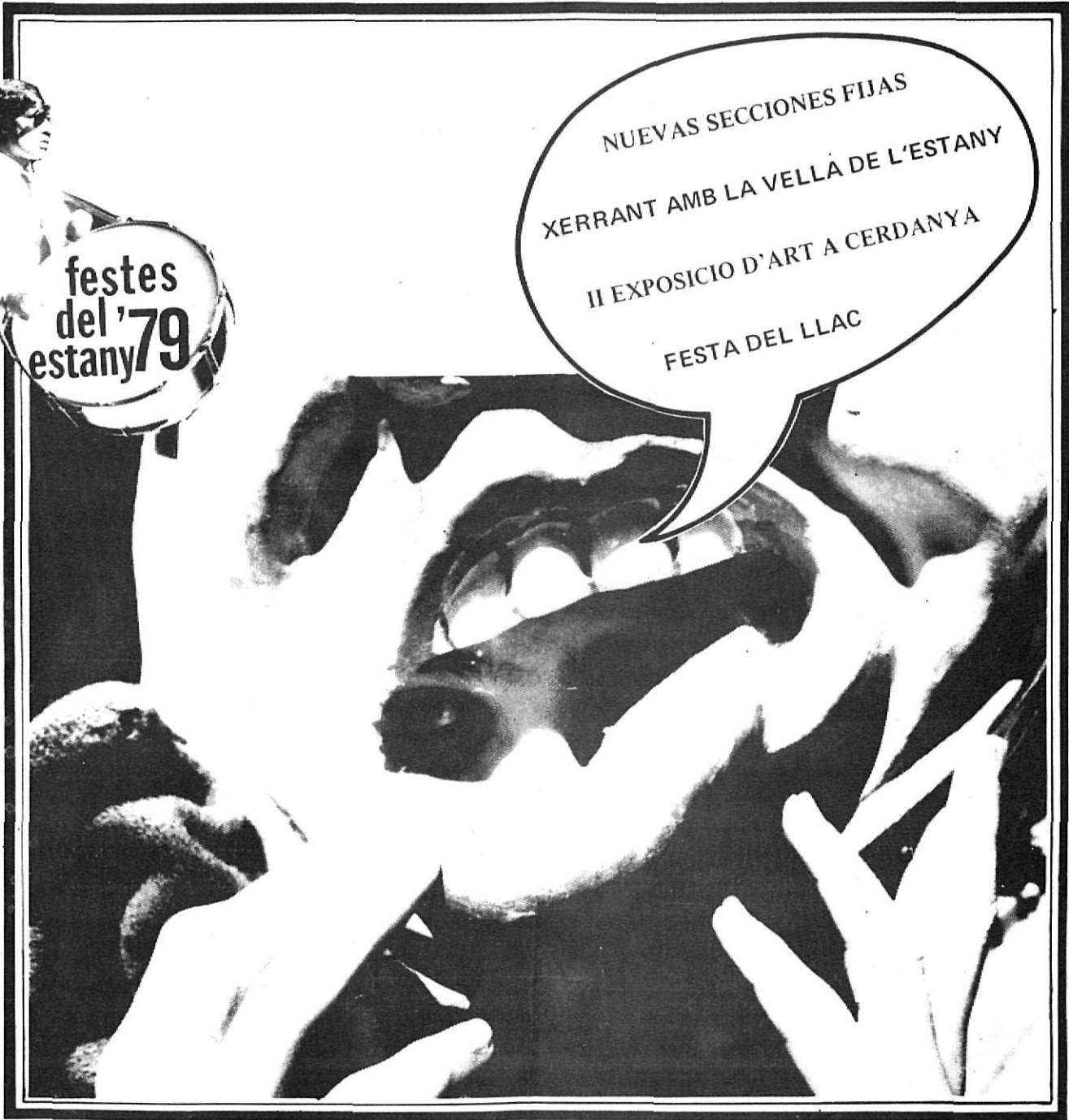
20

nufaca

PUBLICACIÓ D'AMICS DE CERDANYA

NUEVAS SECCIONES FIJAS
XERRANT AMB LA VELLÀ DE L'ESTANY
II EXPOSICIO D'ART A CERDANYA
FESTA DEL LLAC

CAIXA DE PENSIONS
"la Caixa"
de Catalunya i Balears

AL SERVEI DE L'ESTALVI I DEL CREDIT

516 OFICINES
ARREU DE CATALUNYA

A PUIGCERDÀ

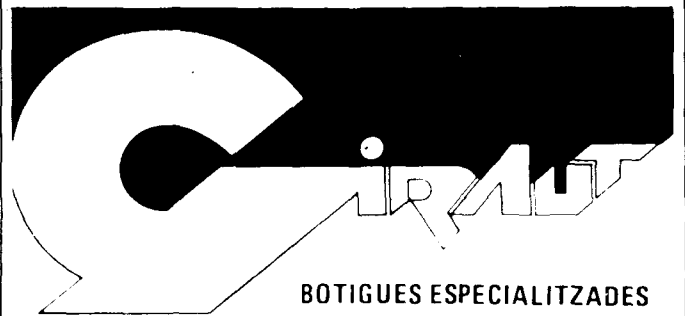
Josep Antoni, 22.   **TI: 88-01-47**

MEF, S.A.

MUNTATGES ELÈCTRICS,
DOMÈSTICS E INDUSTRIALS

Avinguda Dr. Piguillem, 3- PUIGCERDÀ (Girona)

BOTIGUES ESPECIALITZADES

CARRER MAJOR, 9. 14 i 16.

PUIGCERDÀ

Palau 3

Major, 13 — Telèfon 88 06 99 — Puigcerdà

CONSTRUCCIONES
F. BRAVO

Escuelas Pías, 10 - 1º
PUIGCERDÀ

GERONA

ELECTRODOMESTICS

PIRINEU

Avinguda Dr. Piguillem, 3
PUIGCERDÀ
(Girona)

selecciones

SOUVENIRS - JUGUETERIA
ARTICULOS REGALO

LISTAS DE BODA

PLAZA DEL CAMPANARIO, 10
Tel. 88 02 77

PUIGCERDÀ

RUFACA

Publicació de l'Associació
"Amics de Cerdanya"

Esteve Almendros
El Biógrafa
Francisco X. Bosom
Pere Capdevila
Francesc Carbonell
Miquel Casanovas
Miquel Clapera
Montse Costa
Cu-Cut
Rosa Cuesta
Joan Descarga (il·lustració)
Laura Fabra
Pere Font
Joan Fullana
Salvador Galceran
Cora Gálvez
Roger Giral (França)
Emilio Guirao
Robert Joffre (França)
Joan Llauro
Carme Moreno
Nostàlgic
Joan Peitx
Josep Peitx
Carmen Clausell
Dolors Picas
Jean-Paul Poirier (il·lustració)
Rosa Maria Rodríguez
Meritxell Sastre (publicitat)
Ramon Solà
Josep Maria Tosas
El Trovador
Josep Vigó

Edita AMICS DE CERDANYA
Passeig 10 d'Abril s/n
PUIGCERDA

Imprimeix: Impres-Ràpid
LLEIDA

PUBLICACIÓ MENSUAL.

La direcció de la revista no es fa responsable del judicis personals del seus col·laboradors.

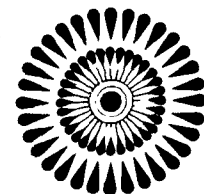
De la mateixa manera que RUFACA és una Tribuna Oberta a tota la Cerdanya, l'onze de setembre és una Diada oberta a tothom, una diada de commemoració i de reivindicació, on totes les veus han de ser sentides, tinguin un deix de llevant o de ponent, vinguin de la solana o de l'obaga, però al cap i a la fi vinguin.

Perquè RUFACA se sent solidària amb la celebració de la Diada Nacional de Catalunya, i perquè la Cerdanya és un racó més de la nostra nació, volem que aquest onze de setembre sigui, a més, una garlanda que vagi des del Carlit fins a la Tosa, des de Maranges al Puigmal, i que l'endemà, al treure les senyeres, resti a fer la feina més gran: una comarca unida pels interessos de tots els ceretans.

Esperem, doncs, una garlanda feta amb la força de les nostres mans.

sumari

EDITORIAL	3	<i>Les nostres arrels</i>	22
ACTUALITAT CERDANA		<i>Resum del Principat de Catalunya</i>	23
Flash	4	<i>Les Oeuvres de S. Stym Popper</i>	24
La Casa de la Vila	4-5	<i>El tratado de Bayona</i>	25
L'Esbart dançaire d'Alp	5-6	SALVEM EL CATALA	
Festa d'estiu d'Alp	6	<i>El Gerundi Copulatiu</i>	20
Inoforma el Aeroclub	7	NOVEL·LA	26
Els GAP es reafirmen	7-8	APRENDRE A VIURE	26-27-28
Els actuals noms dels carrers	8	LLETRES	
El Ple del Consistori de Fontanals	9	<i>Continuando</i>	29
Comunicado de CC.OO.	9	<i>Sans penser a Puigcerdà</i>	29
Tribuna Política	10	<i>Els meus germans</i>	29
XERRANT AMB		<i>"Endevinalles"</i>	29
La Vella de l'Estany	11-12	El Asno	30
AMICS DE LA NATURA		CARTES A RUFACA	
Aprofitem la Natura	12	<i>La Sardana i la Germanor</i>	30
CINEMA, TEATRE, ART, CULTURA			
Montserrat Pla	13		
II Exposició d'Art	13-14		
Judici Públic a RUFACA	14-18		
DES DE L'ARXIU			
Els Pasquers	15		
ESPECIAL CARROCES	16-17		
COL·LABORACIONS			
Rafael de Casanovas	19		
Rigolisa	20		
Qui és Miquel Bernades?	20		
La Llei de Muntanya	21		

Flash Flash Flash Flash Flash

*

El dia nou d'agost varen robar un cotxe del Parc Hotel, Ford Fiesta matricula GE - 5157 H el qual va ésser trovat pels sub-inspectors de tràfic del polígon Badia de Barcelona i foy detingut el ocupant el qual era estranger.

*

El dia deu d'agost uns individus varen forçar la porta d'un comerç del carrer Espanya, emportant-se la màquina registradora valorada en cent vint mil pessetes, la qual fou trovada tota destroçada.

*

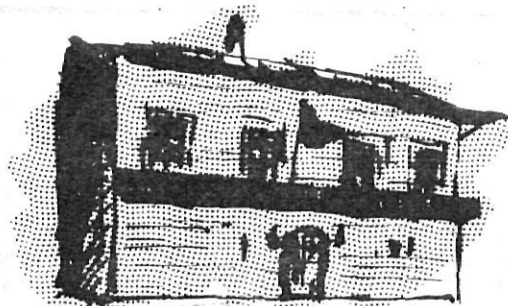
El dia catorze d'agost va ésser denunciat el robament d'una Mobylette amb matrícula de l'Ajuntament de Puigcerdà número 131.

*

En aquest mes d'agost s'ha fet una exposició homenatge a Mn. Jacint Verdaguer, poeta català, amb motiu del centenari i publicació dels idíl·lis i cants místics. Es van recitar versos i poemes de l'esmentat autor. Patrocinat per l'Ajuntament d'Alp i la Caixa Provincial.

Enhorabona! Que cundeixe l'exemple!

la CASA de la VILA

EL PLÉ DEL 27 DE JULIOL

L'ordre del dia més aviat anodí i un apartat de precs i preguntes força mogut són el resultat del Ple de l'Ajuntament de Puigcerdà del 27 de juliol.

Després de la lectura i aprovació de les actes dels dos plens anteriors i de l'aprovació del pressupost, es passà als breus informes del treball de cada comissió, dels quals destacariem la informació aportada per l'alcalde sobre la creació d'una Secció Delegada de Formació Professional que podrà obrir les portes el curs 79-80 en les branques de Sanitat i Administració.

El primer punt de l'ordre del dia es centrà en la subasta de fusta, concedida per 400.000 pessetes al Sr. Forga. Segonament es desestimà el recurs del Sr. Jordi Forment (veure RUFACA del mes juny-juliol) per no concórrer cap causa justificada en el període de prova. Tot seguit es passà revista als horaris de tancada dels establiments públics, acordant-se que haurien

d'ésser respectats. Quant el recurs presentat per l'Ajuntament en contra del Sr. Josep Martell, el Ple donà la conformitat a l'acord aconseguit entre l'afectat i la Comissió d'Urbanisme i en retirà l'esmentat recurs. En el 5è punt de l'ordre del dia s'aprovà la urbanització de la zona que va del Cinema Avenida fins a la plaça Sant Agustí; l'Ajuntament, com a part afectada per la localització de les escoles en aquesta zona, haurà d'aportar unes 900.000 pessetes. S'aprovà el nomenament del Director Tècnic de l'Excorxador Municipal i un parell de coses més en les quals no ens allarguem perquè, fins aquí, ja ens hem fet prou pesats.

Però el Ple que haguéssim pogut definir com el primer de la unanimitat es convertí en un ple controvertit que es va obrir a l'apartat de precs i preguntes.

En primer lloc prengué la paraula el Sr. Bosom (PSC) a fi que l'Ajuntament de Puigcerdà recollís l'acord de l'Assemblea d'Ajuntaments realitzada el dia de San

Jaume (veure RUFACA anterior) en què es deia recolzar l'Estatut. El Sr. Pérez de Rozas (UCD) que tingué que ausentar-se en aquell moment, va demanar que a la votació es consignés la seva abstenció. El Sr. Turiera (UCD), per la seva part, va manifestar la seva voluntat de què constés en acta com a proposta personal que l'Estatut hauria de contemplar la representació de les comarques al futur Parlament Català. S'hi oposaren —i demanaren que també constés en acta— el Sr. Bosom (PSC), el Sr. Peitx (EM) i el Sr. Peñarroja (EM), manifestant el primer d'ells que d'allò que en realitat es tractava era d'una maniobra de la "dreta" per aconseguir que els vots de les comarques, en general més decantats a la dreta que els de Barcelona, tinguessin un valor superior als de la Ciutat Comtal. Pel Sr. Peñarroja es tractava de defensar el principi de proporcionalitat d'un home/un vot.

Es parlà després de la Festa de l'Es-

→ tany i es subratllà la necessitat de la participació de la gent. Sobre l'acte de Confraternitat Internacional el Sr. Peitx (EM) manifestà les seves discrepàncies al considerar que, essent la Cerdanya una comarca ben delimitada, per sobre de les fronteres, hi sobrava la "Confraternitat Internacional" i hi mancava un caire més popular. La resta del Ple semblà no estar-hi massa d'acord i així ho explicitaren l'alcalde, J. Turiera, i el regidor F. Turiera (UCD).

El Sr. Peitx (EM) plantejà després la necessitat de fer un acte públic en què

l'Ajuntament rendís comptes de la seva gestió. Tothom va estar-hi d'acord i es convingué en celebrar-lo durant el mes de setembre.

El mateix Sr. Peitx (EM) manifestà el seu interès en què la cartellera que s'havia acordat posar a la pared exterior de l'Ajuntament fos un fet. El contestà el Secretari, Sr. Roca, dient que ja s'havia encarregat, però que encara no havia sigut possible que vinguessin a instal·lar-la.

El mateix regidor feu constar en acta la seva protesta per la manca d'informació

i la forma de decidir sobre el problema de l'accés al Túnel de Toses en el Ple anterior, a la qual cosa replicà el Secretari recordant que la informació havia sigut suficient amb la lectura del recurs.

Finalment, el Sr. Canes (EM) proposà la formació d'una comissió que s'encarregués d'elaborar un estudi sobre el canvi dels noms del carrers. Malgrat la Sra. Julià (CI) manifestès els seus dubtes sobre la importància del tema, la proposta fou acceptada i es constituí immediatament la Comissió de l'Ajuntament encarregada de portar-ho a terme.

LA CASA DE LA VILA . . .

Fa vacances. Quan tots esperàvem el cinquè ple hem anat a la Casa de la Vila i hem trobat el cinquè buit. Quina alegria! Ja tenim tot solucionat: els carrers nets, el tràfec ordenat, les botigues ja no necessiten aparell d'alarma, la vigilància nocturna és suficient, el mercat ja està ben organitzat, les nenes ja no necessiten patir per falta d'il·luminació, la gent ja no cau pels carrers enfangats —ja estan tots asfaltats—, l'hospital no té cap problema, l'ensenyament segueix molt alliberat, l'escola de formació professional ja és una realitat d'ençà del dinar de la reunió amb el senyor que s'en encarrega. La prova és que hem hagut de tancar aquest número asseguts

als bancs del quartel. Ja ho van dir: "...els hereus del Pirineu." Però el que no van dir és que tindriem prou amb quatre plens per a solucionar els conflictes, que ja en tenim els carrers plens.

Si senyors, segons rumors d'última hora el fet de no tenir la calefacció preparada sembla que va ser el motiu del buit del cinquè ple. Que faran la resta d'anys si amb quatre plens n'han tingut prou? Es trist, molt trist, quan en un poble tan carregat de problemes, els seus regidors, patèticament no tenen res a dir.

R.

L'ESBART DANÇAIRE D'ALP

Amb molta sorpresa per la meua part, el dia de Sant Pere vaig assistir a Alp al renaixement d'una de les més velles tradicions catalanes que els de Cerdanya, per desgràcia, ja teníem oblidada: els ballets.

Vaig veure com nois i noies enfilaven una dansa, concretament la del Galop de Cortesia i després una altra: el Ball de Cercadets. Això va despertar l'entusiasme de la gent i dels antics dansaires d'Alp. Em vaig acostar a aquests últims amb ganes de saber com s'havia format tot això. Em van explicar que feia uns 17 anys que s'havia format l'esbart d'Alp, que el composaven 16 membres entre nois i noies, però lamentablement va tenir poca duració, dos anys concretament.

L'Esbart ha tornat a sorgir amb moltes ganes i s'ha fet la comissió de pares de dansaires que són els responsables de la marxa de l'esbart i de la seva direcció, tots ells membres de l'antic grup de dansaires que han col·laborat a fer possible tot això.

El grup d'Esbart ha estat requerit per la majoria dels pobles del voltant: La Molina, Das, Grus, Vilallobent i el 8 de setembre a Castellar de N'Hug. Aviat actuaran a Puigcerdà amb una dansa més: l'Indiot de la Seu d'Urgell.

Ara que el grup ha tornat a resorgir amb altres membres i amb ganes, com s'ha demostrat, l'únic que podem demanar és que tots ho apoiem amb més ganes que mai perquè no quedi en un nores l'esforç d'aquesta gent.

Carolina de Montesquiú

FOTO - ESTUDI

Nique

Escoles Pies, 16

Tel: 88 03 88 PUIGCERDÀ

FESTA D'ESTIU D'ALP

Les festes d'estiu a càrrec dels estiuejants i de la comissió de festes d'Alp ens fa arribar la nota dels actes que es van dur a terme. La festa en qüestió constà de:

- * Pregó a càrrec del Sr. Capdevila.
- * Audició de sardanes i verbena amb l'orquestra de Josep Guardiola.
- * Cercavila.
- * Ballets populars a càrrec de

l'Esbart d'Alp.

* Teatre Infantil representant l'obra: "El país de les cent paraules", de Teresa Tubau.

* Xocolatada,

* Concurs de disfraços.

* Competicions esportives i altres activitats.

* Cal recalcar la unió tant dels estiuejants com del poble d'Alp per aconseguir aquesta empresa.

INFORMA EL AEROCLUB

A fin de recoger información sobre el accidente ocurrido a una avioneta del Aeroclub de la Cerdanya el pasado día 30 de julio, RUFACA se puso en contacto con dos miembros de la Junta: señor Alberto Bieleveld (consejero delegado de Aeronáutica del Segre, S.A. y vicepresidente del real Aeroclub de la Cerdanya) y señor Luis Querol (jefe de vuelos).

La entrevista se desarrolló en términos muy cordiales. El señor Bieleveld empezó haciendo una breve historia de lo que ha sido hasta ahora el Aeroclub. Este se fundó hace ocho años a instancias de un grupo de señores del golf aficionados al deporte del vuelo. Para su financiación se formó una sociedad anónima que se denominó Aeronáutica del Segre, S.A. y que compró los terrenos en los que se halla enclavado el Aeroclub. Se hizo una emisión de acciones parte de las cuales posee el Banco Industrial del Mediterráneo. Con este capital se construyó la sede social, la piscina y las instalaciones propiamente destinadas al vuelo.

En el año 1975 un incendio destruyó la casi totalidad de las instalaciones, a partir de este momento empiezan los problemas financieros. El seguro ascendía a 10 millones de pesetas; debido a la inflación y a la subida de precios esta cantidad fue insuficiente para su reconstrucción. En la actualidad el Aeroclub tiene un déficit de 22 millones de pesetas de las cuales 15 millones corresponden al préstamo de la Caja de Ahorros de la Diputación de Gerona y el resto a proveedores locales. El problema financiero se ha visto agravado por la huida masiva de los socios a raíz del incendio y por la falta de organización existente en el club a causa de que los

miembros de la Junta residían en Barcelona y no podían ocuparse adecuadamente.

Para saldar esta deuda la nueva junta, formada el año pasado, ha solicitado a los accionistas que terminen de cubrir la emisión de acciones. Por otra parte se han recuperado 300 socios, con lo cual el número de socios actual es aproximadamente mil. El señor Bieleveld insistió mucho en el nuevo cariz que se quiere dar al Aeroclub. Los deseos de la Junta actual son convertir al Aeroclub en una asociación abierta a todo el mundo e identificada con la comarca.

Seguidamente nos explicaron los proyectos que tienen para el futuro. Con las instalaciones que ya existían sería posible el aterrizaje de aviones de hasta cuarenta plazas pero lo que se intenta es una ampliación de las instalaciones con vistas a poder recibir vuelos charter, previa consecución de la internacionalidad del aeropuerto. Las gestiones correspondientes se iniciaron el pasado mes de septiembre siendo alcalde de Puigcerdà el señor José Moliner. En este sentido existe una carta de apoyo de la Mancomunidad Intermunicipal de Cerdanya en la que aprobaban el proyecto. Apoyo que refrendaba el Gobierno civil de Gerona. Con las elecciones municipales se paralizaron las gestiones. En la actualidad éstas continúan aunque muy lentamente debido a que dependen de tres Ministerios. La dificultad es grande porque no existe ningún precedente de un campo privado operando comercialmente. A favor de este proyecto existe la oferta de un Grupo de Tour operadores internacional que se hallan dispuestos a aportar el capital necesario para alargar la pista y acondicionar las instalaciones

para poder recibir vuelos charter. El señor Luis Querol, director de vuelos, nos comentó que el valle de la Cerdanya es ideal para la aviación pues posee una excelente visibilidad y muchos días de sol a lo largo del año.

Seguidamente estuvimos hablando sobre el accidente ocurrido a la avioneta, en el que perecieron cuatro personas. La avioneta despegó del aerodromo a las 11,59, la ruta a seguir era Pas de la Casa, Seo d'Urgell, Serra del Cadí y volver a aterrizar. Aproximadamente a las 12,15 cayó sobre las montañas de Porté. El día era claro con cielo despejado y viento en calma y era el tercer vuelo realizado por el aparato aquella mañana. Lo ocurrido a esta avioneta no se puede saber con exactitud. Se nos dijo que se descartaba el fallo mecánico pues la avioneta había salido de la revisión general, revisión que se debe realizar cada 50 horas de vuelo por un ingeniero aeronáutico. En relación al piloto nos dijeron que hacía pocos días había pasado la revisión médica anual en Madrid con resultados favorables; que era un piloto experimentado (500 horas de vuelo) y muy responsable por lo que la posibilidad de un fallo suyo es bastante improbable. Una de las explicaciones más verosímiles es que la avioneta se vio arrastrada por las violentas turbulencias de aire existentes en aquella zona. Finalmente nos comentaron que dicho accidente no había repercutido en la demanda de vuelos.

El viernes día 17 se celebró una misa de campaña en sufragio de las víctimas del accidente.

RUFACA agradece la amable colaboración de estos señores que nos hicieron más sencilla la siempre difícil tarea de informar.

Els Grups de l'Alt Pirineu acorden fer públic el següent comunicat:

a) En el moment de la redacció del projecte d'Estatut, els GAP varen presentar unes suggerències sobre el tractament estatutari de l'alta muntanya catalana, que varen ésser acceptades pels parlamentaris reunits a Sau.

b) Els GAP han fet públic amb anterioritat llur suport total al projecte d'Estatut en la Declaració de Boavi (agost del 1978), en el Ma-

Els GAP es reafirmen en el total suport a l'ESTATUT

nifest de la Plana de Montrós (desembre del 1978) i en la participació massiva dels Grups a la Manifestació a Barcelona del dia de Sant Jordi d'enguany.

c) En els dies històrics que vivim,

de negociació dels parlamentaris catalans amb els representants de l'Estat espanyol —el resultat de la qual negociació pot comportar una autèntica autonomia per a la nostra nació—, els GAP ratifiquem explícitament el nostre recolzament al contingut de l'Estatut de Sau i el nostre rebuig de qualsevol retall que impossibiliti l'exercici de l'autogovern que el poble català reclama.

d) Els GAP manifestem la nostra

voluntat de participació activa a les campanyes d'explicació del contingut i de movimilització cívica en defensa de l'Estatut, que s'organitzin ja en l'àmbit geogràfic pirinenc, ja en el conjunt del territori del Principat.

e) La consecució de l'autogovern en profunditat pel poble de Catalunya, que comença amb l'aprovació de l'Estatut sense retalls, juntament amb la solidaritat de tots els catalans, són les úniques vies que contemplem els pirinencs per a la recupera-

ció de la nostra identitat i per a l'assoliment d'un nivell de vida digna. L'Alt Pirineu necessita amb urgència l'aprovació de l'Estatut de Sau.

Els GRUPS DE L'ALT PIRINEU

ELS ACTUALS NOMS DELS CARRERS DE LLIVIA

El passat divendres dia 10 d'agost van ésser aprovats per la Generalitat els nous noms que l'Ajuntament de Llívia va decidir posar en els carrers. En concret se n'han canviat quatre d'ells (calle Generalísimo, Conde de Vallellano, Maria Bonet i José Antonio). D'aquesta manera queden esborrats els vestigis franquistes que fins ara encara llegíem en els ròtols de la nostra vila. Els actuals noms (Ravel, carrer del Forn, carrer d'Estevar, plaça Major) corresponen als noms populars, menys avinguda

Catalunya que és decisió de l'Ajuntament i que coincideix amb el tall de la carretera que passa pel municipi.

Ademés s'ha donat nom a altres carrers que han estat urbanitzats fa pocs anys, els noms podeu veure'ls en el esquema.

Els altres noms no han variat per considerar que ja responen a la tradició popular, com són per exemple, carrer Fonsitrana, c. Malassanya, Santa Maria, Sereja...

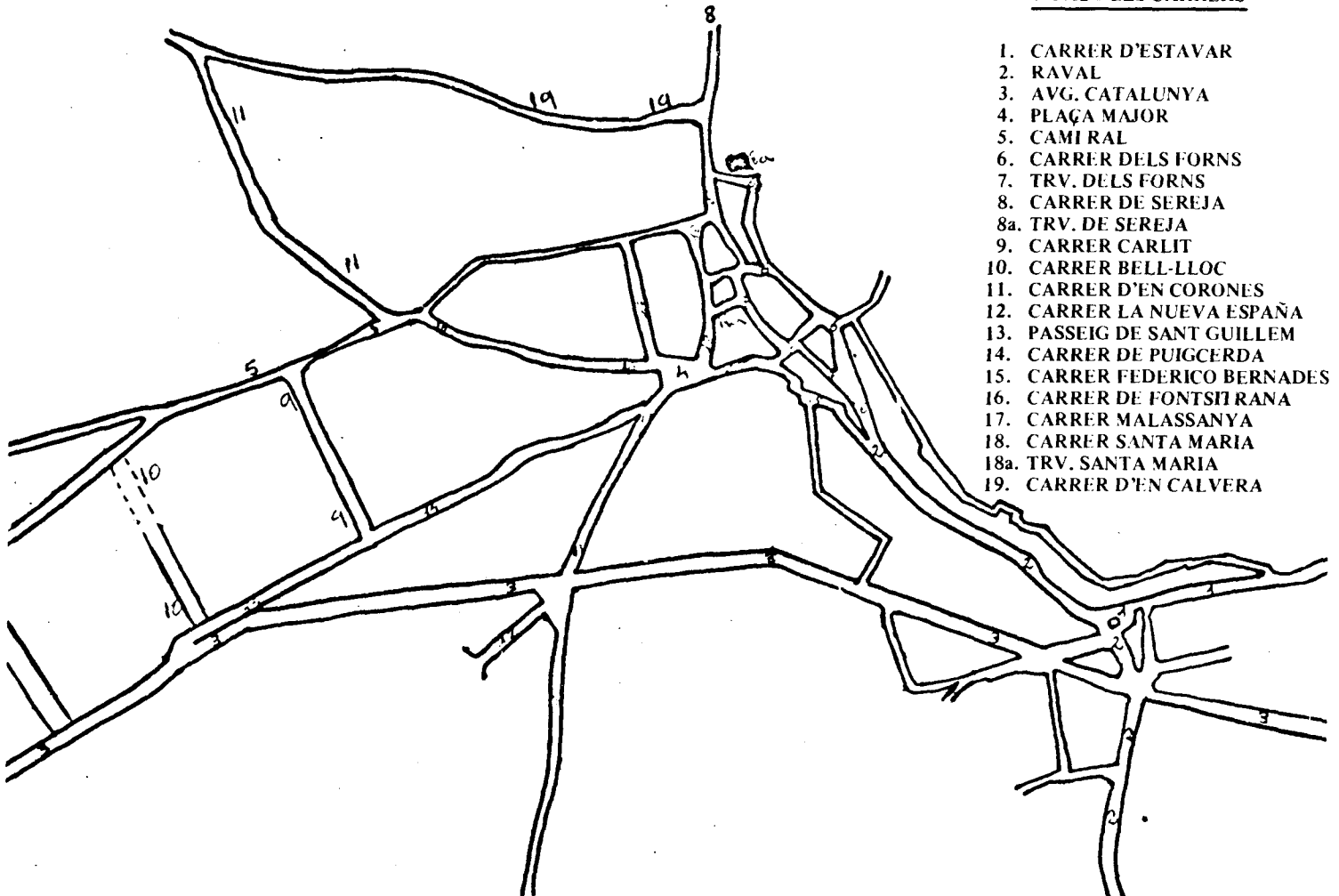
Per contra, altres com el carrer

anomenat per tothom el Troc, conserva el seu nom de Passeig de Sant Guillem i el petit barri, conegut per tothom com les cases barates, conserva el seu nom gens popular de "La Nueva España". Així com el carrer de Puigcerdà que no és tal sinó carrer de la Vila, malgrat que hi ha gent que diu que és el mateix.

De totes maneres aplaudim l'actuació de l'Ajuntament en la tasca de canvi i catalanització dels carrers (malgrat "La Nueva España") i esperem que els altres municipis cerdans segueixin el mateix camí.

NOMS DELS CARRERS

1. CARRER D'ESTAVAR
2. RAVAL
3. AVG. CATALUNYA
4. PLAÇA MAJOR
5. CAMIRAL
6. CARRER DELS FORNS
7. TRV. DELS FORNS
8. CARRER DE SEREJA
- 8a. TRV. DE SEREJA
9. CARRER CARLIT
10. CARRER BELL-LLOC
11. CARRER D'EN CORONES
12. CARRER LA NUEVA ESPAÑA
13. PASSEIG DE SANT GUILLEM
14. CARRER DE PUIGCERDA
15. CARRER FEDERICO BERNADES
16. CARRER DE FONTSITRANA
17. CARRER MALASSANYA
18. CARRER SANTA MARIA
- 18a. TRV. SANTA MARIA
19. CARRER D'EN CALVERA

EL PLE DEL CONSISTORI MUNICIPAL DE FONTANALS DE CERDANYA

Dia 14 d'agost. 9,40 del vespre. Per primera vegada en l'història un redactor de RUFACA a un ple del municipi. Probablement per primera vegada en l'història del municipi un espectador en un plé.

Vàrem arribar tard (disculpeu-nos) però no gaire doncs encara estaven llegint l'acta de la sessió anterior. El nostre retard, va quedar dissimulat: dos regidors varen arribar més tard que nosaltres.

En la lectura de l'acta de la sessió anterior en vàrem enterar de que hi ha el projecte de construcció bastant immediat d'un grup de 18 níxols al cementiri de Queixans.

Entrant ja en l'"Ordre del Dia", ens assabentem de que no tenim arquitecte municipal i que per tant hi ha expedients d'obres que no poden passar al plé per manca d'informe tècnic de l'arquitecte. Es llegeix la carta de dimissió de l'anterior

arquitecte, Sr. Tegnier, que és acceptada.

El batlle Sr. Forga, proposa com a nou arquitecte municipal el Sr. Domenjó, proposta que es acceptada per tots els regidors, però per tal de no impedir que el mencionat arquitecte pugui fer projectes d'obres al municipi (ja que els hauria d'informar ell mateix) es suggereix la solució de contractar un altre arquitecte (escollit pel mateix Sr. Domejó) de manera que quan un projecte, l'altre informi, i "vice-versa". M'explico?

Un altre tema ho era l'aprobació del projecte de pressupost extraordinari per un valor de quasi quatre milions de pessetes per a realitzar, suposem que entre altres, les obres de captació d'aigües del poble de Queixans. S'explica el mecanisme de recaptació de diners. Hem d'agraïr al batlle Sr. Forga els seus esforços per tal de aconseguir el màxim dels organismes oficials de

manera que quedi gravat el menys possible el municipi.

Altres temes, al nostre entendre de menor importància i que afectaven a altres nuclis del municipi varen acabar d'arrodonir l'"ordre del dia" i a l'apartat de "ruegos y preguntas" el regidor d'Urtx Sr. Ester va demanar si es podia comptar amb les 3.000 pessetes que cada any donava l'Ajuntament per contribuir a la Festa Major d'Urtx i El Vilar. El senyor batlle, amb molt bon criteri va considerar no solament de seguir-la donant, sinó d'augmentar-la a cinc mil pessetes. L'augment valdrà igualment per totes les altres Festes Majors dels altres nuclis del municipi.

Cal destacar abans d'acabar aquesta breu crònica la concòrdia i acord regnant entre tots els membres del consistori, doncs gairebé a cada decisió tots els regidors manifestaven el seu acord unànim.

COMUNICADO DE

La Unión Comarcal de CC.OO. de Cerdanya quiere hacer público que el pasado día cuatro de agosto una delegación de dicha central sindical fue gentilmente invitada por la dirección del Hospital de Puigverdà con la finalidad de recorrer las instalaciones y dependencias de esta institución. Encuadrado todo esto dentro de la campaña que está llevando a cabo la dirección del centro para dar a conocer a toda la población de la comarca las instalaciones de que dispone así como los problemas con que se encuentra el Hospital, dando pie todo ello a cualquier sugerencia o planteamiento presentado tanto a nivel particular o de entidades se ha tenido en cuenta para el mejor funcionamiento de la sanidad en la comarca.

La visita se inició a las cuatro de la tarde siendo atendidos por el director del centro Dr. Juan Llauro donde se nos mostró en primer lugar la primera planta donde se hallan ubicados los locales y consultorios de uso diario, a saber, sala de curas, de rehabilitación, salas de espera, consultorios, etcétera.

En segundo lugar pasamos a la planta

superior donde se hallan situados los quirófanos, habitaciones de enfermos, salas para ancianos, etc. Queremos destacar de esta planta el quirófano pues según las informaciones que se nos dieron está dotado con elementos como son electrodiagrama, equipo de anestesia, esterilización, etc. muy adelantado y de costosa adquisición.

A continuación pasamos al tercer piso en donde se hallan ubicadas las salas de partos, nido para recién nacidos, incubadoras, habitaciones, etc. Podemos decir que esta planta dedicada mayormente a la maternidad se halla bien preparada y con los elementos necesarios para atender a los nuevos seres que llegan al mundo.

Por último accedimos a la cuarta planta y ático, todo ello de reciente construcción y que actualmente no ha entrado en servicio pero se tiene prevista la instalación de más camas y de un comedor para enfermos y familiares, si es que desean comer con ellos. Está previsto el ático para que se puedan instalar en él la comunidad religiosa que presta sus servicios en el Hospital contando para ello dicho ático con habitaciones individuales con baño, sala de estar,

terraza, etc., en unas condiciones óptimas.

La delegación de CC.OO. asistió interesada al recorrido de las instalaciones por cuanto se hicieron cuantas preguntas y su gerencias fueron saliendo al paso siendo contestadas con toda la información precisa por el Dr. Juan Llauro.

Queremos hacer mención de la labor docente que ha llevado y lleva a cabo este centro por cuanto se encuentra entre sus instalaciones un aula para poder impartir diversas materias en el campo sanitario como son cursos de preparación para el parto, curso de Formación Profesional Sanitaria (P.P.O.) etc. Se nos comunicó, así mismo, que en dicha aula se impartirían las clases de la futura Escuela de Formación Profesional de Primer Grado de la comarca en la especialidad de Auxiliares Sanitarios.

Queremos finalizar este comunicado agradeciendo la atención que se nos ha brindado y felicitando a la dirección del Hospital por la labor que está llevando a cabo de información pública para el mejor aprovechamiento y potenciación de las instalaciones con que cuenta dicha institución.

UNION COMARCAL DE CC.OO.

Tribuna Política (oberta a tots els partits)

Comité Comarcal de la Cerdanya

PSC-PSOE NUEVA ORGANIZACION DEMOCRATICA

Los hábitos adquiridos durante largos años de autoritarismo impiden todavía a mucha gente manifestarse en toda la extensión de su pensamiento, de sus sentimientos y de sus legítimos intereses. Es necesario promover y garantizar las actitudes democráticas en todos los campos de la vida social y principalmente en el institucional. Es necesario combatir las actitudes autoritarias residuales y sustituirlas por comportamientos de verdadera democratización, que vayan cristalizando en todos los sectores laborales y empresariales, empezando por los propios órganos de la Administración.

Si por una parte son impracticables la coacción y el borreguismo, por otra parte es necesaria una verdadera culturalización que permita la implantación de nuevos hábitos democráticos en evitación del cambalache y el asambleísmo, únicamente justificables en una etapa de tránsito hoy totalmente superada.

Es hora por tanto de afrontar una nue-

va organización de la sociedad, con verdadero protagonismo por parte de todos y con auténtica voluntad de servicio a la comunidad. Hay que institucionalizar el contraste de pareceres libre y generalizado, en base a planteamientos previos fruto del estudio de las alternativas posibles, sin improvisaciones apresuradas ni empecinamientos estériles; el trabajo colectivo y honesto que aúne el esfuerzo de todos e incorpore todas las corrientes válidas; el ejercicio de los derechos y obligaciones cívicos en concordancia con la norma legal y la voluntad general (con respeto a las minorías). Es el momento, en suma, de empezar a caminar colectivamente.

Debemos decidimos a salir de nuestro cascarón, sacudir nuestros recelos, ofrecer nuestra participación en todos los proyectos y actuaciones de la vida colectiva mediante la plena información, el análisis, la contrastación y la crítica constructiva. Y entre todos, encauzar colectivamente este potencial por los cauces comunitarios mediante el diálogo, el estudio y el pacto permanentes, para evitar que nuestros esfuerzos se contrarresten y se anulen recíprocamente.

Es menester una clarificación de finalidades y objetivos, encaminando los diversos intereses sociales en el sentido de la

marcha comunitaria y condicionando a ésta en la medida que dichos intereses sectoriales lo justifiquen dentro del entramado general. Es necesario para ello que los grupos económicos y laborales, los entes culturales, etc., dejen de actuar desarticuladamente y por otra parte que no permitan más que personas no legitimadas usurpen y usufructúen su representación, actuando como grupos de presión en constante apropiación de la voluntad del conjunto que pretenden representar; es preciso sustituir estos grupos irresponsables por la voluntad general plasmada en acuerdos, estudios y previsiones, proyectos y enmiendas, elaborados democráticamente y presentados a la Administración y a la opinión pública. Hay que sustituir la improvisación, el mangoneo, la recomendación, etc., por los razonamientos lógicos, los argumentos técnicos y los datos empíricos, hay que imponer la voluntad social a las voluntades particulares que pretenden suplantarla y manipularla. Hay que instrumentalizar la única y verdadera democracia posible.

recull

LES SOPES DEL PADRI

Primerament, parlarem del padri, a manera d'introducció a aquestes sopes...

El padri, aquí i a tot arreu, és el padri de batejar; però aquí a Cerdanya, anomenem padri a padrins a l'avi o avis, potser que abans ells eren els padrins de bateig, però això i altres coses, han canviat. Per tant padri era sinònim de vellesa. Així tenim que per anomenar a una velleta, deiem: la padrina.

Aclarit el nom, o significat del mateix, anem ara a recordar aquelles sopes que feia el padri. En aquest cas, un padri ben cerdà i per aquest motiu podem dir, que és "una recepta de cuina cerdana".

Necessitarem... un tupí, aigua, pa, oli, sal, all, rosta da cansalada grssa, pebre negre, (molgut) i un brot de menta, per tant a punt per la recepta en qüestió.

Preparació: Primer farem fregir bé la rosta, recordem que s'ha de fer a la paella, amb un xic d'oli, amb poc foc, i poc a poc, anant pitxant amb la forquilla, de manera que tregui tot el suc i quedi sequesellona, mentre tant tallarem fines fulles de pa que posarem al tupí, salarem i posarem un xic de pebre, l'all, ben trinxat, el brot de menta i la rosta, ficant-la dins de tota la barreja, ho escaldarem amb aigua bollenta, ho taparem i deixarem reposar cinc o deu minuts, llavors agafarem la forquilla i ho deixarem bé, a continuació es poden ja menjar.

En aquest cas, un original sopar amb gustet molt personal; el gustet que tenia tot el que feia el padri.

¡ Bon Profit!!

Nianna

En una de les més recents sortides, la legendària Vella de l'Estany va concedir-nos la següent entrevista en exclusiva municipal per RUFACA.

Estava neixent el dia i jo, puntual a la cita em trobava assegut a la vorera de l'estany. Gelat de fred, esperant l'arribada de la "vella" la meua paciència s'estava esgotant quan vaig sentir el pes d'una mà que es repenjava al damunt de la meua espatlla.

V.—Bon dia jove.

Era ella! la seva faç mostrava la serenitat de la vellesa però la seva mirada reflectava una vivacitat juvenil.

R.—Bon dia senyora.

V.—Senyoreta —corregí ella.

R.—Perdò, no sabia que fos soltera.

V.—Divorciada, jovenet. Em vaig divorciar quan la segona república, el meu exmarit patia de reuma i com pots suposarte per a ell viure amb mi era un sofriment continu.

R.—A veure... ejem..., soc correponçal de RUFACA i...

V.—RUFACA! Ah sí! els del PSUC.

R.—Doncs, això és el que es diu per aquí. Però la veritat és una altra, ja que la composem gent de diversa ideologia pol...

V.—Bé fillet, això mí no m'interessa massa, jo també vaig lluitar a durant la República i ja veus ningú no s'ho creu, us diuen que sóc de dretes, altres que sóc una bruixa i evidentment no hi ha qui s'hi aclari.

R.—Però vos com us definiu políticament?

V.—Jo sóc de dretes, tirant a centre-ul-

tra-esquerra: ja veus, una barreja explosiva.

R.—Bé, parlem de coses serioses. Com ha passat l'any?

V.—Malament, molt malament, cada dia tinc la casa més bruta i aquest ditxòs Ajuntament mai es decideix a netejar-la, està plé de casquets de bales i canons i fins i tot un submarí alemany de la II Guerra Mundial que amagaren per a la següent guerra, que la tindrem, perquè els homes són així de tossuts. Si continuem així l'any que vé anirà a viure a la piscina que diuen que l'aigua està calenteta i porta cloro i no sé que més.

R.—Parlant de l'Ajuntament, ja sap que aquest any hem tingut eleccions municipals?

V.—Sí, alguna cosa he sentit per la Tele.

R.—Pero, té televisió?

V.—Sí, una de les vegades que vaig sortir va aconseguir vendre-me'n una en Reguant. A "plaços", naturalment. Per cert que quan no és la llum que se'n va és el repetidor que s'espatlla i entre naps i cols em vaig quedar sense veure l'"Holocausto". I és que és una vergonya.

R.—Una vergonya l'"Holocausto"?

V.—Es que no en caces ni una, eh noi? Home, la veritat és que el que RTVE ens va deixar veure l'"Holocausto" fou una vergonya, ja que es van menjar dues hores ben bones del film, però el que jo dic que és una vergonya és la FOCSA, que, per cert, l'any que ens vàrem quedar sense llum, un grup de nois i noies vàrem fer una carroça-protesta la mar de bonica, però no s'ha sapigut res més d'allò, una pena, i és que això en els meus temps no passava, entre altres coses perquè no hi havia electricitat.

R.—Des de joveneta viviu aquí?

V.—Doncs no, en la meua infantesa vivia en una caseta blanca que gairebé hi tocava tot el dia el sol. Però un bon dia amb el Pla d'Urbanisme vàren començar a alçar una casa amb quatre pisos, que era el màxim autoritzat per la llei, i quan el varen acabar a més a més dels quatre pisos tenia Principal, Entresol, Atic i sobreàtic. En resum: un fàstic i com ja no veia el sol i tenia complexe de pingüino vaig decidir venir a viure al fons de l'estany. Aquesta fou la causa i no l'exili polític com murmuraven

LA VELLA DE L'ESTAN

les males llengües.

R.—Pagueu lloguer?

V.—Bé, al principi ho varen intentar, però els ho vaig fotre una serie de bofetades lingüístiques (s'entèn, jo estic en contra de la violència física) que van marxar arreglats. Però avui m'he trobat a la bústia un paperet que diu que em posen un contador d'aigua i és que ara ni les llegendes es respecten.

R.—Ha tingut algun problema amb els cisnes?

V.—No, no són racistes.

R.—I les barques, que li semblen?

V.—Les barques? Mira, a l'estiu acabo marejada al cap del dia amb tant anar i venir i remouen tant les aigües amb els remos que sembla com si un petrolier hagués naufragat a l'Estany, Ah! i no és això tot, sinó que tinc que estar alerta per si algú cau i posar-lo a "flote" i això que no tinc sou fixe, ni Assegurança Social, no sé, no sé, em sembla que ho haure de proposar al nou Ajuntament, a veure si hi ha sort i puc cobrar la vellesa.

R.—Els hiverns són durs?

V.—Realment ho són molt però prefereixo estar a l'Estany que per els carrers de la vila. M'han dit que el carrer de Sta. Maria sembla l'aeroport del Prat amb tant aterrisatge i sembla ésser que les autoritats no es preocupen gaire de netejar la neu dels carrers. Bah! una vergonya!

R.—Esteu contenta amb la festa que els de la Vila us ofereixen a l'Estany i a vos?

V.—Doncs bé, no puc estar descontenta, però hi manca participació, sempre hi veig les mateixes cares. I això que diuen que ara el jovent va a estudiar a Barcelona, però ni per aquestes es decideixen. Molta Ciència i poca imaginació o pocas ganes de fer coses en bé pel poble. El que si m'empipa de veritat es que cada any em prometen que sortirà a la carroça i quan m'he arreglat i m'he posat el que "no me abandona" "fot'et" ja han posat una joveneta maquillada per que faci el meu paper, i és això de "uns s'emporten la fama i els altres carden la llana", no hi ha formalitat.

Això sí, després em porten un tall de pastís que els hi ha sobrat del dinar que fan

→ a les meves costelles. Bah!

R.—Què li sembla el nou Ajuntament?

V.—Saps els que et dic, jovenent? que això és fer política i a mi no m'agrada. Ja, ja més d'un ha intentat subornar-me perquè a les pròximes municipals faci propaganda al seu favor.

R.—I heu acceptat?

V.—Jove, com s'atreveix?

R.—Disculpi, senyoreta. Passant a un altre tema: heu estat mai malalta?

V.—Sí, una vegada vaig tenir problemes de deshidratació, però afortunadament em vaig curar desseguida.

R.—No vàreu anar a l'hospital?

V.—Tu que et penses, jo encara tinc classe m'en vaig anar a una clínica de Barce-

lona que és caríssima.

R.—Que li sembla el jove de la Vila?

V.—Doncs, si vols que et digui la veritat, ja no és el mateix d'abans, jo recordo encara quan el jove venien a declarar-se el seu amor, allò sí que era amor i no el que hi ha ara, m'han dit que van a les discoteques i quan venen aquí es per fumar unes coses, com ho diuen? àpit? julivert?, bé alguna cosa de verdura, no sé, i deixen una flaire que ofega.

R.—Però veritablement hi ha alguna cosa que li agradi?

V.—Mira, noi, és el caràcter cerdà: no estem mai contents amb res, que li vols fer? després de tants anys no voldràs ferme canviar, oi? Saps el que m'agrada de veritat?

Doncs els nens petits: aquests com els de fa cinquanta anys són inocents. Són amb els únics que m'entenc i petem la xerrada quan venen a veure'm.

R.—Però, parreu amb els nens?

V.—Sí, i els hi explico mil contes. Què vols? en el fons el fet d'estar aquí sola i no haver tingut mai fills m'ha tornat sentimental.

A poc a poc la tarda va donant pas a la nit i amb ella s'apropa l'hora en que la "vella" torna a la seva humida estança.

Mentre s'esfonsava li vaig demanar.

R.—Què espereu trobar l'any vinent?

V.—Més bona voluntat i més cooperació entre els habitants de la vila, ah! y veure quan s'acaba això del "palco" d'autoritats que estem a la democ...glu..glu..glu..

amics de la natura

APROFITEM LA NATURA

REMEIS

PROVATS

En aquest número incluí una recepta idònia per després d'un bon àpat. Cal beure-ho tranquilament i sense presses. I cal ésser provisor i tenir sempre a punt els ingredients, és a dir, les herbes que amb la següent proporció barrejarem i deixarem secar en una coixinera.

Anís verd pulveritzat 4 cullarades
"Mejorana"..... 4 cullarades
Albahaca..... 6 cullarades
Nepta..... 8 cullarades
"Melisa"..... 8 cullarades

Preparació: una culleradeta de café de la barreja d'herbes per taça d'aigua bullint. Deixar reposar 10

minuts fora el foc, colar-ho i beure-ho. Una taça després de dinar i després de sopar. Els ingredients tenen les següents qualitats:

Anís verd: tònic, digestiu, estimulant i carminatiu.

Mejorana: Tònic, estomacal, carminatiu, antiespasmòdic, sudorífic i molt sedant.

Albahaca: estimulant, antiespasmòdic, sedant eficaç i contra digestions pesades.

Nepta: antihistèrica, tònica, antiespasmòdica i anticatarral.

Melisa: estimulant, antiespasmòdic i contra tots els malts d'origen nerviós.

MONTSERRAT PLA

Els quadres de Montserrat Pla tenen la qualitat d'expressar mitjançant un bocet, un cert sentiment de femeneïtat, apoïat en la harmonia de colors: just allò que és suficient. Al veure els seus quadres, el nom de Chagal ens ve a memòria. A la pau, a la calma, a la puresa que expressa l'obra de Montserrat Pla no li falta ofici. El tema central és el paisatge, trçat en línia fina: les marines, els petits detalls urbanístics s'escampen pels nombrosos quadres (potser excésius) de l'exposició.

II EXPOSICIO D'ART A CERDANYA

II EXPOSICIO D'ART

En el lloc i durant les dates que figuren en el pòster adjunt va celebrar-se a Puigcerdà una nova mostra d'obres d'expressió plàstica d'artistes residents a Cerdanya, seguint la costum iniciada l'any passat per aquestes mateixes dates.

Varen participar-hi amb pintura Joan Almeida de Llivia, Carles Clot (Cus-Cus) de Das, Francesc Carbonell de Vilar d'Urtx i Manuel Boces, Josep Creus, Joan Descarga, Milagros González i Jean Paul Poirier de Puigcerdà. Amb fotografies Miquel Comella de Llivia. Amb tapissos Núria Saló de Puigcerdà i Pilar Vinyet de Vilar d'Urtx. Amb dibuixos Pilar Vinyet i Milagros González. Amb ceràmica el treball fet en equip pel grup "La Selecta" (Núria Boleda, Olga Boluda, Joan Descarga, Carles Torrent i altres) i unes escultures de Francesc Carbonell, i finalment uns collants de bestia fets per Ramon Roca de La Molina.

Durant el mes d'agost l'exposició coincidí amb la de miniatures d'estils agrícoles cerdans del Sr. Joaquin Bosom.

Pintura
Ceràmica
Fotografia
Tapissos
Artesania

del 10 d'agost a l'11 de setembre

Laborables: de 11 a 13 i de 18 a 20

Festius, de 11 a 13'30

COL·LABOREN

Ajuntament de Puigcerdà

Amics de Cerdanya

Escola Municipal d'Arts aplicades de Cerdanya

Caixa d'Estalvis Provincial de Girona-Puigcerdà

CRITICAS ANOTADAS POR EL PUBLICO EN EL LIBRO DE CRITICAS Y SUGERENCIAS DE LA EXPOSICION.

- ▷ Nos agrada pero falta luz.
- ▷ Una vegada més queda demostrat que el que falta no és artistes, sinó galeries en condicions.
- ▷ Completament d'acord, falten galeries; falta una bona sala d'exposicions.
- ▷ La creativitat és el arte de la vida.
- ▷ Puede mejorarse.
- ▷ Trobo l'exposició una barreja molt barrejada (me cago en l'ou) però boníssima.

▷ Nois, cal que exposen més sovint. Exposar és una exigència de treball. Podrieu exposar més obres. Endavant cal que no decaigui la tradició artística del nostre poble.

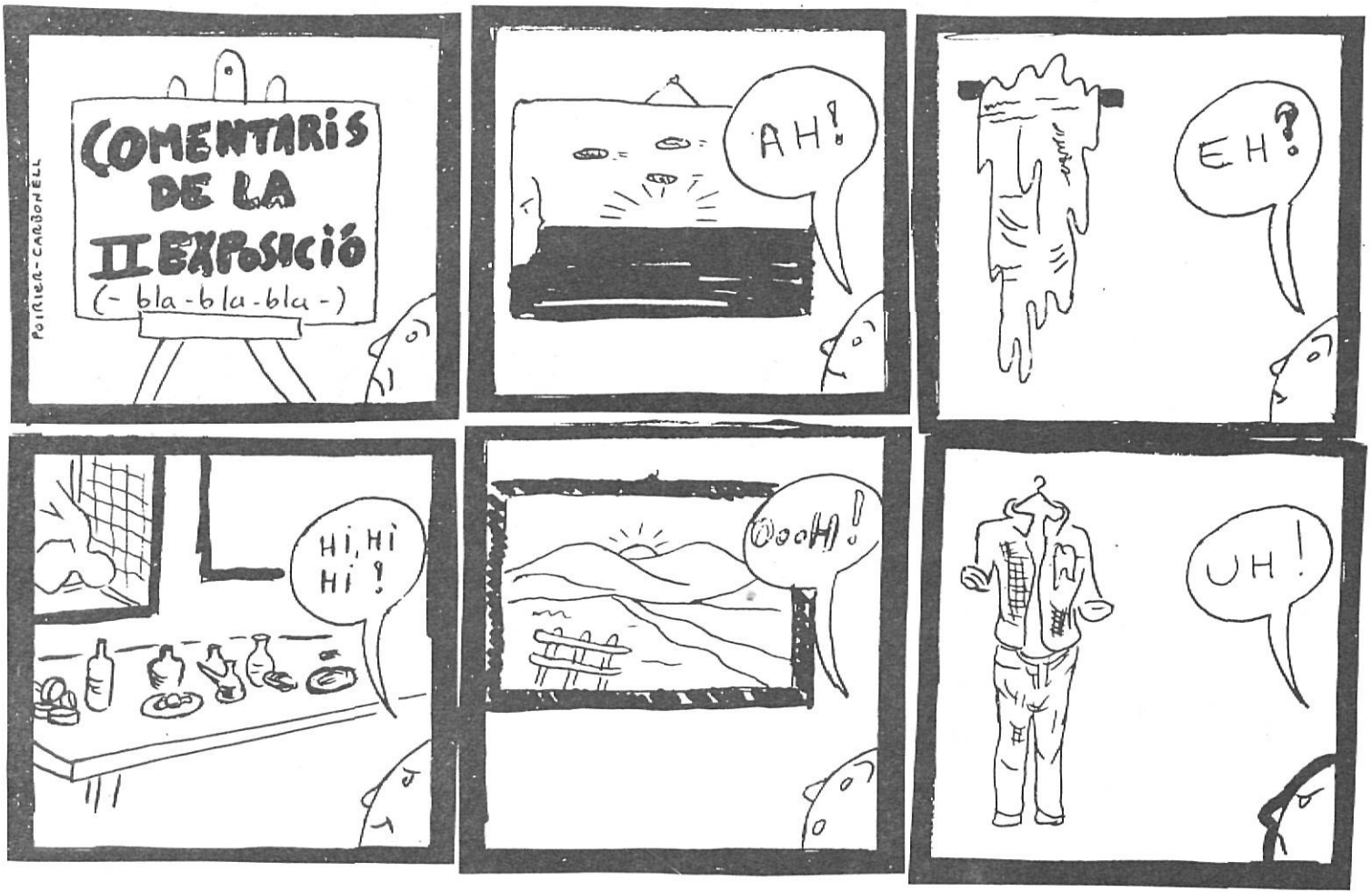
▷ La encuentro bien en general, con distintos estilos.

▷ Estic content de veure l'exposició que heu fet i m'agrada felicitar als pintors i artesans i organitzadors ja que soc fill d'aquesta vila i qui sap si no podré veure mai més cap.

▷ Captant d'una manera molt viva la realitat sofrent que ens envolta, això és art. Trobo a faltar la plasmació viva de realitat i valors que també hi són en l'entorn. Espero que l'artista que doni un missatge i transformi, que eduqui.

▷ A constatar la diferència de criteris i nivells.

▷ La pròxima convocatòria hauria d'ésser oberta i amb una antel·lació de sis mesos a través de cartells.

JUDICI PÚBLIC

TRADUCCION AL CASTELLANO
DE LAS PREGUNTAS DE LA ENCUESTA
"JUDICI PUBLIC A RUFACA"

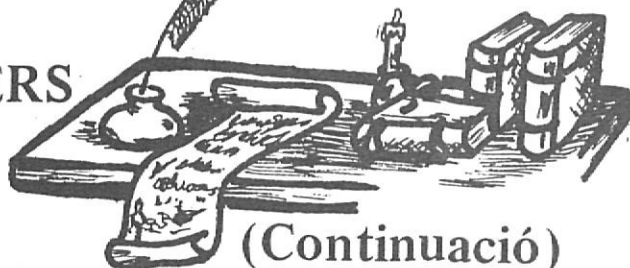
- 1.- ¿Lee usted RUFACA? ¿Desde qué número? ¿Con qué grado de interés? ¿Considera la revista más bien informativa o formativa? ¿Es divertida o aburrida para usted? ¿Qué piensa usted de la tipografía, ilustraciones, presentación, etc... de la revista?
- 2.- ¿Qué secciones fijas le interesan más? ¿Por qué? ¿Cuáles le interesan menos? ¿Por qué? ¿Qué piensa usted del trilingüismo de la revista?
- 3.- ¿Qué secciones faltan a RUFACA? ¿Qué temas o secciones fijas cree usted que deberían ser tratados básicamente? ¿Le interesarían números extras o bien monográficos? ¿Sobre qué temas?
- 4.- ¿Le gusta el enfoque general de la revista? ¿Por qué? ¿Cómo cree que podría mejorarse? ¿Podría usted participar de alguna manera? ¿La considera sólo una revista de "unos cuantos"? ¿Por qué?
- 5.- Anote, por favor, otras críticas y sugerencias no expuestas anteriormente.

14/RUFACA/setembre

TRADUCCION FRANCAISE
DES QUESTIONS DE L'ENQUETE
"JUGEMENT PUBLIC SUR RUFACA"

- 1.- Lisez-vous RUFACA? Depuis quel numéro? Avec quel intérêt? Considérez-vous la revue informative ou formative? Est-elle agréable à lire ou ennuyeuse? Que pensez-vous de la typographie, des illustrations, de la présentation, etc... de la revue.
- 2.- Quelle section fixe vous intéresse le plus? Pourquoi? Quelles sections vous intéressent le moins? Pourquoi? Que pensez-vous du trilingüisme de la revue?
- 3.- Quelles sections manquent-elles à la revue? Quels thèmes ou sections fixes devraient être traités principalement? Vous intéresseraient-ils des numéros extras ou monographiques? Sur quels thèmes?
- 4.- Aimez-vous la ligne de RUFACA? Pourquoi? Comment peut-elle s'améliorer? Pourriez-vous participer d'une façon ou d'une autre à la revue? La considérez-vous com une revue faite pour "quelquel-uns". Pourquoi?
- 5.- Ajoutez si possible d'autres critères ou idées non indiquées ci-dessus susceptibles d'améliorer la revue.

ELS PASQUERS

(Continuació)

Salvador Galceran
Arxiver Diplomat

En el número anterior, vàrem donar una idea general dels PASQUERS, així com també, una nota molt resumida de les possessions que hi tenien, a finals del segle XII i durant el XIII, els monestirs de Poblet i Santes Creus. Tanmateix, cal afegir que, havent-se originat algunes controvèrcies en entre ambdues abadies, les dirimiren, per fi, mitjançant un cinveni en què es determinaven els drets pertanyents a cadascun dels esmentats cenobis. Doncs bé, el 6 de juliol del 1177, ambdós monestirs pactaren que d'aleshores en avant, llurs bestiaris disfrutarien "comuniter", és a dir, comunament, els esmentats pasturatges, amb el corresponent dret de pas comú; amb la condició de què els de Poblet no podrien romandre en les possessions dels de Santes Creus, més que ep necessitat —en temps d'hivern— a causa de les neus; en canvi, els de Santes Creus, en les possessions dels de Poblet, no hi tindrien més que llicència de pas. Cinc anys després —el 2 de març de 1182— estipulaven que els de Poblet podrien passar pels termes de "Portes i Barrades", fent-hi tan solament una nit, i els de Santes Creus podrien passar pel port de Lanós, fent-hi una nit i un dia.

Tot això succeïa abans de que Puigcerdà adquirís la possessió d'aquelles muntanes.

PLETS entre Puigcerdà i la Vall de Querol:

També apuntàvem al final del número anterior la llarga sèrie de controvèrcies i plets originats entre Puigcerdà i els de la Vall de Querol, sobre els drets de la Vila en les pastures de Pimorent i Vall de Querol; controvèrcies que donaran lloc a diferents plets amb llurs respectives sentències que delimitaren els drets a una i altra banda pertanyents.

La primera qüestió se suscità l'any 1229, tramitada en el Cort Reial de Cerdanya. Fetes les pertinents investigacions, i després d'inquirir diligentment d'una i d'altra banda, el Jutge de Cerdanya, En Bernat Ballester amb l'assistència del Veguer, En Ramon de Pompeiano, —en compliment d'una lletra del rei Jaume d'Aragó— va dictar la sentència, datada el 17 de setembre de l'esmentat any 1229, declarant que

Puigcerdà tenia dret de fer péixer els seus bestiaris a Pimorent, fora de les tres deveses següents, que pertanyien als de la Vall de Querol: Una, fins a Campcardós; l'altra, la Costa que hi ha damunt dels Cortals de Portella, des d'una gran pedra situada a la Coma de Pimorent i fins a Coma Pregona; i la tercera, des de part de dita Vall fins al cim i fins a Salit.

La segona vegada i referent a la mateixa qüestió, una nova sentència de 1259 semblant a l'anterior, declarava els drets de Puigcerdà a Pimorent, en virtut de privilegis reials a la Vila atorgats, exceptuant-ne, però, les tres deveses dalt esmentades. En aquesta ocasió, el Procurador Reial va manar fer un pregó vedant que ni els de Puigcerdà ni els de la Vall de Querol no podien admetre bestiar foraster, ni a Pimorent ni en les pastures d'aquella Vall.

Suscitada novament controversia entre les mateixes ambdues parts i referent als esmentats pastius, calgué una nova sentència, promulgada el 21 de maig de 1279 pel Veguer de Cerdanya, En Ramon de Palleros, confirmatòria de les dues sentències anteriors.

Tanmateix, la tranquil·litat no fou pas perdurable. L'agost de 1329 fou pronunciada una quarta sentència en la què es declarà una vegada més, els drets que Puigcerdà tenia tant a Pimorent com a les pastures de la Vall de Querol, on Puigcerdà hi tenia dret de pas "per la Vall amunt"; però els de Querol podien dallar-ne l'herba i tenir-la estesa per fer-la assecar, només durant cinc dies; i naturalment, durant aquells cinc dies els puigcerdanencs no hi podien fer passar llurs bestiaris, per no danyar aquella herba dallada.

Els de la Vall de Querol sembla que no varen quedar pas ben satisfets, perquè al cap de sis anys reiteraren llur pretensió

referent a les tan repetides pastures; però foren igualment condemnats per la sentència arbitral datada l'onze de febrer de 1335 amb els mateixos termes continguts en totes les sentències anteriors, en les què s'acreditaven els drets de Puigcerdà sobre les pastures de Pimorent i Vall de Querol, llevat de les tres deveses especificades en la sentència pronunciada pel Jutge Pere Ballester i altres subsegüents, i confirmada també per en Berenguer de Vernet, a l'efecte comissionat pel rei de Mallorca.

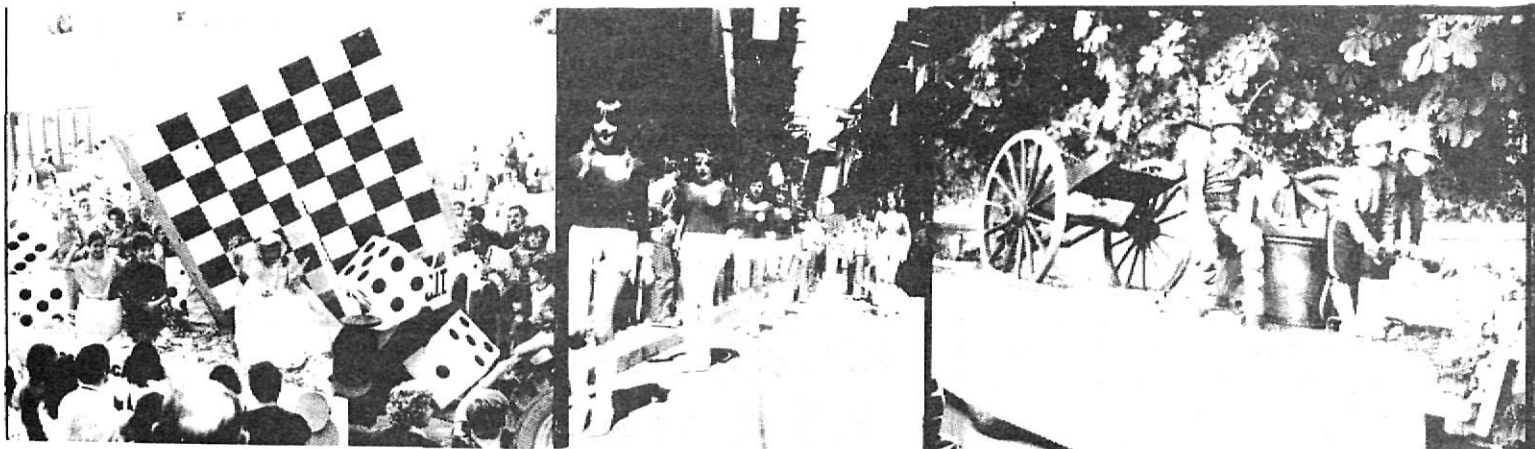
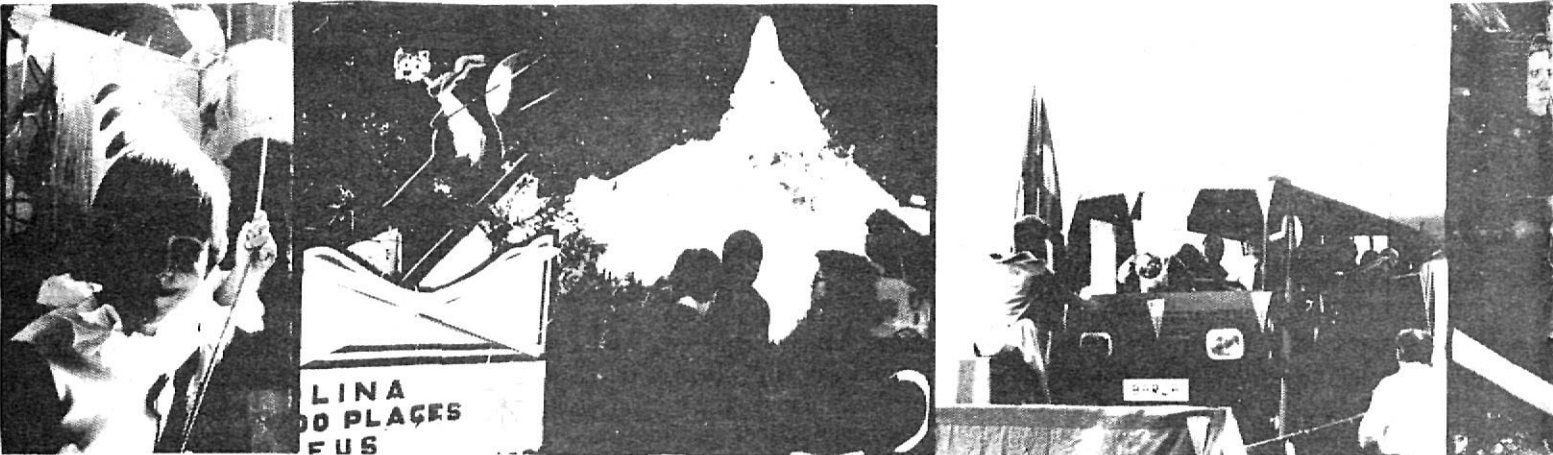
Els de Querol encara acudiren al Jutge d'apel·lacions de Perpinyà, qui forçozament els hagué de condemnar. Aleshores, fins i tot, pretenien apellar-se de la sentència de Perpinyà, però —ateses tan reiterades sentències— els fou denegada tota apel·lació ulterior, quedant així conclusa la qüestió.

D'altra banda, els de Puigcerdà podien fer llenya en el bosc de la Vall de Querol, anomenat Bac o bosc de la Manera, segons la sentència dictada pel Jutge de Perpinyà, Sr. Nogués, el 20 de setembre de 1339. De forma semblant, en un document del 10 d'agost de 1632, consta el dret que tenien els puigcerdanencs de fer péixer llurs bestiaris en la Costa de Belloc, i per tal de resoldre unes diferències entre Dorres i la Vila, que defensava la seva possessió en aquella Costa o muntanya de Belloc, firmaren una concòrdia ajustant els límits a cada part corresponents.

(Continuarà)

**FILATELIA
MONTANÉ**

C/. Morera, 6
PUIGCERDÀ

JUDICI PÚBLIC

a

rufaca

En el número de RUFACA en el que celebràvem el primer any d'existència de la nova època de la revista, hi vàrem publicar una enquesta d'una vintena de preguntes, amb l'única i exclusiva intenció de remodelar RUFACA a partir de les vostres crítiques i suggeriments.

L'enquesta no va tenir cap ressó popular. Tenint en compte que vàrem rebre solament mitja dotzena de respostes, no vàrem treure'n cap conclusió, per, naturalment, manca d'una quantitat prou representativa de dades.

Hom podria pensar que la gent no té res a dir. Però tots sabem que això no és cert. Qui més qui menys ha sentit comentaris al carrer, a les botigues, a qualsevol lloc de la nostra comarca, judicant la tasca dels (malhauradament pocs) que fem cada mes RUFACA.

Per a alguns. RUFACA és com un flor asilvestrada i extranya que va sortir en una tímida "primavera cerdana", i que inexorablement acabarà morint-se, com totes les flors que gosen sortir en aquesta comarca. Per a altres, és una flor de card que punxa més que perfuma. I també hi ha qui creu que és com un mal grà que ens hagués sortit a l'aixella i que cal rebentar-lo, netejar-lo i cauteritzar-lo.

Si uns i altres fossin una mica conseqüents, es deixarien de donar-nos copets amicals a l'esquena per posar-se activament a regar la flor, que (sabeu?) és de l'espècie de les semprevives; o bé es deixarien de fer el "Sr. Pere" en conciliàbuls més o menys reduïts, per atacar de cara i obertament la molèstia de l'aixella.

Hi ha un punt de partida que no ens cansarem de repetir: RUFACA vol ser de

tota la gent de bona voluntat de Cerdanya. No solament ens importa molt poc el color de la camisa que duguin, sino que ens molesta qualsevol monocromia.

I com que això és tant cert, com el fet de que necessitem concentrar les energies que es malgasten en judicis privats cap a un exhaustiu JUDICI PÚBLIC de la revista, us demanem una vegada més, la vostra col·laboració.

D'entre quasibé cent cinquanta noms de persones més o menys significades per uns o altres motius de la nostra comarca, n'hem escollit quaranta a l'atzar. A aquestes persones els hem enviat personalment la nostra enquesta, que aquesta vegada no volem que sigui anònima per tal de que tinguin una significació molt més clara les respostes. Com que ens consta que tots ells són gent dels que no acostumen a tirar la pedra i amagar la mà, estem convençuts de la seva col·laboració sicera i immediata.

Però també volem l'opinió de tot aquell que tingui quelcom a dir. Si vos, lector, no heu sortit al nostre "sorteig" i no us hem enviat l'enquesta a casa, dins d'aquesta revista trobareu una fulla per poder contestar-la igualment. I us preguem que ho feu, si és possible, ara mateix. No ho deixeu refredar.

A partir del proper núm., us donarem les respostes de cinc persones a la nostra enquesta. Per tant, aquesta nova secció: JUDICI PÚBLIC A RUFACA durarà un nombre indeterminat de revistes fins a exhaurir tot el material que ens sigui enviat.

Al darrer número de la secció, i com a cloenda, farem un resum estadístic de totes les respostes amb l'indicació dels noms de

totes les persones que hi hagin participat, així com d'aquells que havent-los enviat l'enquesta a casa, no ho hagin fet per un motiu o altre.

Estem farts de sentir dir que la gent de Cerdanya és individualista i recelosa. Que no té el més mínim esperit comunitari. La nostra enquesta esperem que demostrï que no sempre és cert. Que quan se li demana ajuda, la dona oberta i generosament. Si no fos així, si vos, lector, no participeu per mandra, pel "què diran?", o per altres motius més o menys egoïstes, no digueu mai més que a Cerdanya no es pot fer res: digueu que és amb gent com vos que no es pot fer res. No digueu pels racons que si RUFACA és, o no és, o podria ser tal o qual cosa. No hi teniu cap dret, si no aprofitau una ocasió que se us dona cada més per a dir-ho públicament a través de les nostres (vostres!) pàgines d'aquesta revista. I ara, no solament teniu l'ocasió de fer-ho, sino que us ho demanem.

Si, ja ho sabem. Potser ni l'enquesta, ni el JUDICI PÚBLIC, ni tant sols potser RUFACA no tenen tanta importància com per a dir el que hem dit a les línies anteriors. Però aquesta enquesta pot convertir-se en un test de col·laboració ciutadana. I la gent que no col·labora en les petites coses, no l'aneu a buscar per les grans empreses.

Vos, lector, que us aneu repetint mentalment allò que diu la cançó: "ese no soy yo", teniu tota la raó. Aquest egoïste que hem descrit no sou vos. Per això esperem la vostra resposta.

Jutgem, entre tots, públicament a RUFACA, perquè sabem que és millorable i la volem molt millor. Ara, vos teniu la paraula.

RAFAEL DE CASANOVA

Les notícies que es poden tenir de Rafael de Casanova són escasses, a excepció de les que pertocquen a la seva actuació durant el setge de Barcelona dels anys 1713-14.

El darrer conseller en cap de la ciutat de Barcelona, no és una persona que tingui de sobresortir de una forma extraordinària, com un heroi unipersonal. L'heroisme de Casanova l'onze de setembre de 1714 és l'heroisme de la major part, de la quasi bé totalitat dels barcelonins d'aquella data, car es debatién enfront de les tropes espanyoles i franceses, car lluitaven per defensar els furs de Catalunya.

Per aixó es desconeix per molts de la nostra gent actual, catalans que som, que dintre de tot el poble de Catalunya, hi havien noms com Villaroel, Dalmau, Morages, Ermengol, Bac de Roda i molts d'altres. El nom de Rafael de Casanova és el més conegut entre nosaltres, i que portà la màxima investidura civil, que en aquella hora per tots els catalans, era la concreció de l'esperit de la Pàtria, aquella investidura civil representativa de tots els furs i llibertats de Catalunya, que en caure Casanova, queiem també per ésser abolits per Felip V.

La casa pairal de la família Casanova es troba a Moià, on nasqué cap a la segona meitat del segle XVII. La data exacta del naixement no ens és coneguda, car l'arxiu eclesiàstic d'aquella vila fou cremat, segons sembla, durant les guerres de la primera meitat del segle XIX.

Entrà a formar part del Consell de Cent el 25 de gener de 1706, substituint en el càrrec de conseller tercer el que acabava de morir, Jacint Lloreda.

Solsament feia tres mesos que la ciutat de Barcelona havia entrat a l'obediència i reconeixement de l'arxiduc Carles d'Àustria. Els catalans pensaven que sabia honorar les llibertats i furs de la nostra terra. Car Felip V, tenia hostilitats contra Catalunya, i que Barcelona com a Cap i Casal li presentés oposició, i amb el propòsit que la seva reialesa no fos discutida dintre el territori ibèric decidí d'assetjar-la i esperava de reduir-la fàcilment.

El setge durà dos mesos: abril i maig de 1706, com els dos bàndols sabien el que s'hi jugaven, fou un dels mes duríssims, dels tres que havia tingut darrerament la ciutat de Barcelona. A la fi Felip V es veié obligat a abandonar el setge, i la seva retirada fou desastrosa.

De l'actuació de Casanova no se'n té cap notícia, solsament, que la ciutat de Barcelona envia a Mataró en visita d'homenatge a la reina Isabel Cristina, esposa de l'arxiduc Carles III, una comissió, de la qual formava part Rafael Casanova.

En la convocatòria de Braços Generals a l'any 1713, es quan tenim altre cop notícies d'en Casanova.

Els catalans s'havien confiat plenament a l'arxiduc Carles III, a qui consideraven fidelíssim guardador dels furs. Però aleshores feia anys que les lluites entre les potències europees es veien influenciades per un equilibri de forces. Però degut a que Carles fou investit emperador d'Alemanya, a la mort del seu germà Josep, i requerit per molts altres problemes més urgents, es desentengué de la lluita mantinguda pels catalans. Els barcelonins no ho comprendrem en el moment oportú, i sabien que si Felip V arribava al triomf, tots els privilegis de Catalunya els perderien. Fins els darrers dies del setge esperaven una ajuda exterior de qualsevulla potència, que no arribà mai.

Signat a primers de març de 1713, el tractat de la pau d'Utrec, va ésser convingut entre els signataris, el 14 de març l'evacuació de Catalunya per les tropes de les nacions aliades contra França i Espanya, i els barcelonins gestionaren que l'evacuació no es realitzés fins que els furs i llibertats propis de Catalunya fossin garantits i reconeguts per Felip V, però el 22 de juny de 1713, Starhemberg, el cap de les forces austríaques i virrei de Catalunya, nomenat per l'arxiduc Carles III, signà el conveni d'Hospitalet del Llobregat, que consumava l'evacuació. Aixó va ésser la terminació de la lluita entre les troncs imperials, franceses i espanyoles que es trobaven a Catalunya, i el lliurament a aquestes de totes les ciutats i places fortificades on fins aleshores les forces de l'arxiduc havien mantingut el seu domini. I feian constar que el 15 de juliol la plaça de Barcelona havia d'ésser lliurada.

El 30 de juny, fou convocada una reunió de Braços Generals, per prendre resolucions sobre quin era el camí que tenien de seguir i Rafael de Casanova hi fou convocat. I va ésser el 5 de juliol quan es determinà que el poble es disposés a la seva defensa, amb les armes.

El 28 de juliol sota el comandament del duc de Pòpuli, establiren el bloqueig de Barcelona, ocupant la boca del Llobregat, Hospitalet, Sants, les Corts, Gràcia, el Guinardó, el Clot, S. Martí de Provensals i el curs inferior del Besòs. Pòpuli envia a

Barcelona un requeriment a la rendició, que va ésser rebutjat per la ciutat.

Segons els privilegis de la ciutat de Barcelona, el 30 de novembre de cada any, era el dia que es feia l'elecció dels consellers. El 30 de novembre de 1713 Rafael de Casanova fou elegit conseller en cap, i quedà enlairat a la més alta representació ciutadana.

L'onze de setembre de 1714, cap a dos quarts de cinc del matí, totes les tropes de Felip V, formant set grans cossos d'atac, es llençaren a l'assalt de Barcelona.

Casanova, arborant la bandera de Santa Eulàlia, i amb els batallons de la Coronela que hi havia disponibles i tota la gent que varen poguer ajuntar contraataquen el Portal Nou, per al terraplè de la muralla, començant per la part de Junqueres. Amb aquesta nova columna i esperonits per l'exemple del Conseller en Cap, varen fer recular a l'enemic fins el Portal Nou i recobrant el baluart de Sant Pere, apoderant-se de quatre banderes de Felip V.

Considerant el duc de Berwick el perill que corrien les seves tropes envia nous reforços, i és quan Casanova caigué ferit a prop de l'hort del monestir de Sant Pere, una bala li va atravesar la cuixa.

Els defensors de Barcelona capitularen sota la base, acordada per el duc de Berwick, que serien respectades les vides i hisendes dels barcelonins, sense que hom els pogués perseguir per res anterior a la capitulació.

El 13 de novembre les tropes franceses i espanyoles entraven a Barcelona.

A l'Hospital de la Santa Creu en el llibre d'entrades, es fa constar que Casanova i havia entrat mort. Però en realitat fou traslladat d'amagat a S. Boi del Llobregat a la casa pairal de la seva difunta muller.

Morí el 3 de maig de 1743.

Cu-Cut

RIGOLISA

Uno de los muchos y deliciosos rincones que Puigcerdà y su comarca poseen es Rigolisa.

Rigolisa y su Ermita tienen un especial encanto; un señorío natural, en donde la Historia ha dejado huellas imborrables, y a la que la Madre Naturaleza ha mimado, convirtiéndola en un bello y acogedor remanso de paz.

Rigolisa, o Aragolisa... Según la tradición, allí descansó Santiago después de sus correrías apostólicas, y en la huella que dejó, fue levantada una humilde cabaña, que más tarde la devoción popular convirtió en Ermita. "La Ermita de San Jaime

de "Aragolisa".

Siguiendo la Ruta Jacobea, romeros de distintas latitudes acudirían a la Ermita para rendir pleitesía al Apóstol de España.

Con deleite recordamos todavía aquellos actos conmemorativos de la Fundación de Puigcerdà que tuvieron como escenario la Ermita de San Jaime y nos ofrecieron reminiscencias de tradiciones, de hechos y de leyendas ceretanas de importante valor histórico.

A Rigolisa acudía, en festiva romería, que amenizaba la Banda de Música de nuestra Villa, el día 25 de julio. Festejos, bailes, meriendas al aire libre, todo un conjunto de tradición, de alegría y de hermandad.

Evocando días de nuestra infancia,

recordamos con añoranza, aquel retablo que presidía el altar de la Ermita, obra de nuestro gran maestro Pedro Borrell.

"La aparición de la Virgen a Santiago" era una pintura de extraordinario valor artístico que en 1936 desapareció entre las llamas.

Como amantes de Cerdaña y de su historia nos complacería ver reanudarse con esplendor el 25 de cada julio aquella romería de tanto sabor ceretano. Y poder gozarnos viendo correr de nuevo aquella fuente, junto a la cual jugaban los niños, cantaban los ruiseñores y las jóvenes parejas desgranaban sus ilusiones y su amor.

Carmen Llorens

QUI ERA MIQUEL BERNADES?

Voldria donar a conèixer unes quantes coses sobre l'il·lustre puigcerdanenc que dona el nom al meu carrer.

Nascut a Puigcerdà, sense saber-se amb exactitud l'any, MIQUEL BERNABES i MAINADER es va traslladar a Madrid a on va ser metge de cambra del rei Carlos III, per unes oposicions va ocupar el càrrec de primer catedràtic al Jardí Botànic de Madrid l'any 1764. El 1767 publicà per primera vegada en castellà "Principios de Botánica, sacados de los mejores

escritores y puestos en lengua castellana", també va descriure unes 2.000 plantes en el "Specimen Florae Hispanicae", que no es va arribar a publicar.

Va fer un estudi sobre les morts que li fou publicat l'any 1775 pel seu fill Miquel Bernades i Claris amb ajuda del comte de Torremanzal amb el títol de "Introducción sobre lo arriesgado que es en ciertos casos enterrar a las personas sin constar su muerte por otras señas más que las vulgares y sobre los medios más convenientes para que vuelvan en sí los anegados, ahogados con lazo, sofocados por humor de carbón, vaho de vino, vapor de pozos ú otro semejante, pasmados de frío, tocados del rayo y las criaturas que nacen adormecidas".

tes para que vuelvan en sí los anegados, ahogados con lazo, sofocados por humor de carbón, vaho de vino, vapor de pozos ú otro semejante, pasmados de frío, tocados del rayo y las criaturas que nacen adormecidas".

Va morir a Madrid l'any 1771.

Masoir
Puigcerdà, juliol 1979

Bibliografía consultada: "Hijos Ilustres de Cerdaña", por Agustín Puyol Lafon, páginas 115-116. Barcelona, 1896. "Gran Enciclopedia Catalana", Volum III, pàgina 477. Barcelona, 1971.

salvem el català

EL GERUNDI COPULATIU

The diagram illustrates the conjugation of the verb 'mentir' (to lie) in various tenses and moods. It includes:

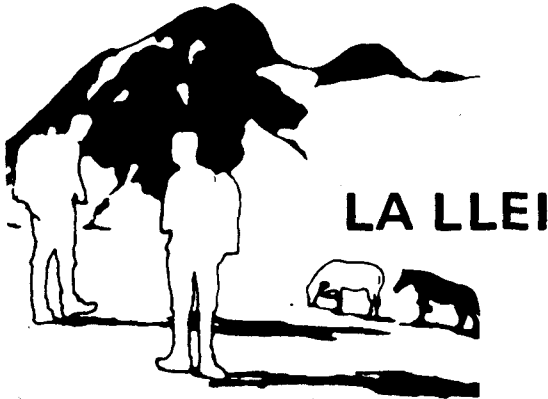
- Present:** veuen, veia, veix, veu, veuen, veuen.
- Pretèrit:** mentien, mentien.
- Admeti:** admeti, admetis, admetiu, admetem, admeteu, admeten.
- MENTIU:** mentiu, mentiu, mentiu, mentiu, mentiu, mentiu.
- Subjuntiu:** hauria (o haguera), hauriem (o haguérem), haurieu (o haguéreu), haurien (o hagueren).
- Pretèrit perfect:** hagi, hagués, hagués, hagi, hagués, hagués.
- Compositiu:** hauria, hauria, hauria, hauria, hauria, hauria.
- ADMETI:** admeti, admeti, admeti, admeti, admeti, admeti.
- Pret. plusquamperfect:** mentien, mentien.

El gerundi és una forma verbal, acabada en -ant, -ent, -int, (no en -guent, tal com vam veure en un article anterior) que, dins una proposició, serveix per a formar frases adverbials.

Quant al seu ús, cal rebutjar el gerundi quan tractem d'expressar la conseqüència de l'acció expressada pel verb principal. En la proposició: "Vam anar a casa seva, trobant-lo al llit", veiem com aquest gerundi enuncia un fet que segueix a l'expressat pel verb principal (no una circumstància d'aquest fet), la qual cosa és incorrecta.

Si podem fer la substitució del gerundi per una oració introduïda mitjançant la conjunció copulativa "i", és que està mal emprat. Aquest gerundi, incorrecte, és l'anomenat "copulatiu". "Vam anar a casa seva, trobant-lo (:i el vam trobar) al llit".

Laura Fabra

DE MUNTANYA (II)

Un reglament d'aplicació determinarà les línies generals de la comarcalització de l'Ensenyament, preveient els modes d'investigació de nous enfocaments per l'ensenyament a la muntanya, a través d'escoles al servei de la població i controlades per ella. Es crearan dins dels Plans d'Educació les Escoles de Formació Professional d'aplicació a la muntanya, i es potenciarà dins dels camps de l'educació i informació, tot allò que pugui afavorir les activitats comunitàries.

El bosc d'alta muntanya quedarà declarat d'interés públic i per tant no podrà reduir-se la superfície boscada, i en cas de reducció parcial caldrà compensar les superfícies desemboscades amb d'altres replantacions equivalents. A mig tèrmini tots els boscos públics i tots els de utilitat pública hauran de tenir un Pla d'Ordenació del Bosc i quedarà prohibit la subhasta directa de fusta dreta.

La Llei declararà l'agricultura essencial per al desenvolupament de les zones de muntanya i tots els terrenys agrícoles plans seran declarats d'ús prioritari agrícola, arbitrants diverses mesures per a millorar les condicions de l'explotació agrícola, de les que cal destacar una indemnització especial per a la muntanya aplicada per superfície conreada o per cap de bestiar mantingut a la muntanya; subvencions i crèdits favorables per a la millora de les edificacions agrícoles; Fons d'Ajut a la mecanització agrícola; elaboració del Pla de Classificació dels sòls agrícoles que delimiti clarament els usos agrícoles i forestals; Programes d'investigació sobre l'agricultura muntanyenca i Escoles de Formació Professional d'Agricultura; desgravació fiscal dels impostos de transmissions Patrimonials de terrenys d'explotació agrícola; Foment del Cooperativisme en la producció i comercialització agràries,

especialment d'utilització de material agrícola, d'explotació pastoral, d'explotació agrícola en comú i d'agrupació de productors; i s'estudiarà la creació de Fons de Sòl Agrícola dependents de la Generalitat y/o de l'Estat.

El Turisme de muntanya cal afrontar-lo de manera que serveixi com a un element d'ocupació de mà d'obra muntanyenca. En totes les accions turístiques s'haurà de justificar que s'han pres mesures per a fomentar l'ocupació local, l'estacionalitat d'unes sojorns s'ha de millorar amb la doble ocupació al màxim grau possible, a l'estiu i a l'hivern, siguent un objectiu prioritari la reducció de l'estacionalitat de l'ocupació.

La Llei posarà una limitació explícita a la construcció de segones residències en funció dels llits comercialitzables (a lloguer de temporada curta). En contrapartida s'arbitraran mesures concretes de foment de l'hosteleria familiar (fórmules creditícies, facilitats de funcionament, formació professional adequada, coordinació i foment d'informació, reglament de classificació, etcètera...). El turisme de hivern farà objecte d'un estudi general i detallat dels recursos existents (neu, oferta actual, demanda previsible, etc.). Aquest estudi serà finançat per l'Estat en un 60 per cent. Les estacions d'esquí seran dotades d'un reglament de funcionament que prevegui les responsabilitats, funcions i serveis oferits (escola d'esquí, condicions de les pistes, seguretat i assistència sanitària...). Les estacions d'esquí noves o les ampliacions de les actuals hauran de preveure funcionament directa municipal o en societats d'economia mixta.

La Llei preveurà el sistema de gestió i potenciació d'aquest funcionament. Na participació dels habitants de l'àrea de l'entorn és obligada tant a nivell de la planificació

com de la gestió dels recursos de neu. Es fomentarà la creació d'estadis de neu dotats de la mínima infraestructura d'urbanització.

El termalisme rebrà una atenció preferent.

Les Associacions i Sindicats de promoció i comercialització dels recursos turístics gaudiran d'un ajut explícit (financer i institucional) de l'Estat. La seva composició no serà restrictiva i es facilitarà la participació de les poblacions de muntanya.

Alguns tipus de pluriactivitat (familiar o individual) destinada a compensar la feble ocupació de l'espai i la subocupació lligada a les condicions pròpies de la muntanya serà objecte d'un estudi especial a fi de reglamentar les lleis actuals (ocupació en treball temporer, seguretat social, etc.) a una activitat de gran futur en les zones de muntanya. D'aquesta manera es fomentarà i impulsarà la pluriactivitat de naturalesa rendible.

La present Llei potenciarà la investigació sobre les tipologies de les edificacions de muntanya i regularà les normes de reintroducció del tipus de construcció tradicional.

La Comissió de la Muntanya vetllarà (i assignarà fons) a la salvagarda i conservació de la cultura i folklore de la muntanya.

Els esports d'àmbit de muntanya s'hauran de reglamentar i promocionar entre la població local, i entre totes les capes socials del país.

Es crearan les Unitats de Socors a la Muntanya, amb àmbit d'actuació comarcal.

Els plans d'infraestructura viària seran valorats en funció de la rendibilitat global dels equipaments socials col·lectius, tot tenint en compte la relació distància-temps de recorregut a la muntanya. El programa viari serà inclòs dins la programació general de la Comarca de Muntanya. A les àrees de muntanya podran construir-se carreteres de destinació agrícola o silvícola, amb possibilitat d'ésser tancades a altres usos.

Els poders públics vetllaran pel tractament especial de la problemàtica de les àrees de muntanya en els programes de difusió social (premsa, ràdio, i T.V.). L'aïllament de les àrees de muntanya s'ha de combatre amb dotacions especials de comunicació socials.

La Llei de Muntanya crearà les bases per a l'organització i finançament de les activitats de la comunitat de pobladors de muntanya: associacions, estudis de l'activitat i foment de la participació ciutadana.

LES NOSTRES ARRELS

(Segons la Gran Enciclopèdia Catalana)

COMTAT DE CERDANYA. – Territori format per l'alta vall del Segre, regit per un comte. Comprenia originàriament la depressió de la Cerdanya. Després de la fi del domini islàmic i de la seva incorporació a l'imperi carolingi, un comte Borrell (798-812?) sembla haver estat el primer administrador dels territoris de Cerdanya-Urgell, sota l'autoritat superior dels comtes de Tolosa; fou succeït en el càrrec pels comtes aragonesos Asnar Galí i el seu fill Galí, vers el 820. El 839 ambdós comtats eren a mans de Sunifred, al qual, immediatament després del judici i l'execució de Bernat de Septimània (primavera del 844), Carles el Calb concedí el títol de marquès Gòtia i la investidura dels comtats de Girona i de Barcelona. A la seva mort (848), i després de la llarga regència o usurpació del comte Salomó (mort en 869/70), heretà els comtats de Cerdanya i Urgell, amb el pagus de Berguedà, el seu fill Guifré I el Pilós, que el 878 esdevingué també comte de Barcelona-Girona, i, més tard, per mort del seu germà Miró I el Vell (896), heretà també el pagus de Conflent. A conseqüència de la repartició dels seus dominis entre els seus fills, el comtat de Cerdanya, a partir del 879, fou separat definitivament del d'Urgell. Aquest passà a ésser propietat de Sunifred II, i aquell fou adjudicat, amb els pagi annexos de Berguedà, Conflent, Fenolleda i Capcir (abans, pertanyent al comtat de Rasès) i les possessions del Vallespir (comtat del Rosselló), a Miró II el Jove (mort el 927), el qual, a la mort Radulf (913), germà de Guifré I el Pilós, obtingué així mateix, el comtat de Besalú. Administrats fins al 938 o 939 per la comtesa vídua Ava, com a tutora dels fills, el comtat de Cerdanya, amb el Conflent i el Berguedà, fou atribuït a Sunifred II, i el de Besalú, amb el Ripollès, a Guifré II. Després de l'assassinat d'aquest darrer (957), de la mort de Sunifred II (965) i, més tard, de la de Miró II Bonfill de Besalú (984), l'herència sencera de la casa de Cerdanya fou recollida pel germà, Oliba Cabreta (966-988), i fou augmentada amb les seves aportacions personals. El comtat assolí aleshores la seva màxima extensió territorial: abraçava, a més de la Cerdanya pròpiament dita, el Baridà, les valls de Ribes i de Lillet, el Berguedà,

Besalú, el Ripollès, el Vallespir i l'alta plana del Rosselló, des d'Illa fins a Sant Esteve del Monestir, el Conflent, la Fenolleda, el Capcir, el Donasà i el Perapertusès. Oliba Cabreta morí monjo a Montecassino (990) dos anys després de renunciar; el repartiment de l'herència originà la separació definitiva del comtat de Besalú, amb el Vallespir, la Fenolleda i el Perapertusès —del qual comtat fou hereu Bernat I Tallaferró—, del de Cerdanya, amb el Conflent, el Capcir i el Donasà, llegat a Guifré II. La resta del patrimoni fou heretada per l'altre germà, Oliba, el qual, en fer-se monjo de Ripoll (1003), cedí el Ripollès a Bernat i el Berguedà a Guifré. Ja durant la regència de la comtessa mare Ermengarda havia esclatat un greu conflicte entre ella i el bisbe Sal·la d'Urgell (991-992) a causa dels drets que tenia aquell bisbat sobre les esglésies radicades al comtat de Cerdanya i de Berga. La política eclesiàstica del nou comte, tendent a independitzar-se de la jurisdicció dels prelats urgellesos, topà igualment amb la resistència del seu successor Sant Ermengol (1010-18). D'altra banda, l'adquisició simoníaca de l'arquebisbat de Narbona per al fill Guifré i la conducta irregular d'aquest no podien deixar d'influir desfavorablement en Guifré II i en les tradicionals bones relacions de la família amb el papat. Això no obstant, fou un gran benefactor de les cases religioses locals; particularment del monestir del Canigó, fundat per ell el 1007, on visqué catorze anys com a monjo i on morí el 1050. En virtut del seu testament (1035) el comtat de Berga passà a Bernat, fill de la segona muller, Elisabet, i els altres territoris foren heretats per Ramon Guifré (mort el 1068), hagut del seu primer matrimoni amb la comtessa Guisla. Les seves intromissions en el vell comtat d'Urgell motivaren la intervenció de Ramon Berenguer I de Barcelona (1049-50), amb el qual, però, el 1058 signà un pacte d'aliança i d'homenatge. En canvi de certes concessions pecuniàries, d'ajudar-lo a eliminar l'enclavament islàmic d'Oluja (Segarra) i a recuperar les paries que els reis moros de Lleida i Saragossa pagaven al seu pare, el primer jurava fidelitat al comte barceloní i es comprometia a prestar-li el seu concurs armat contra aquests sobirans i contra el de Tortosa. Un conveni similar,

de no-agressió i d'ajuda mútua, fou conclòs el 1063 amb el comte Ermengol III d'Urgell. Dins el comtat hagué de fer cara a les usurpacions i a les violències del vescomte Bernat, rebel a la seva autoritat, que finalment fou desposseït del càrrec (1067). El mateix any, en vida encara de Ramon Guifré, ja era associat al govern del comtat el seu fill Guillem Ramon, casat amb Adelaide de Carcassona - Rasès. Els drets sobre aquests comtats, que ella i la seva mare Ramgarda li havien conferit, els renuncià (1067) a favor de Ramon Berenguer I de Barcelona i de la seva muller Almodis, dels quals rebé en compensació 4.000 mancusos d'or barcelonins. El tercer casament amb Sança, filla dels esmentats comtes de Barcelona, esdevingué entre el 1076 i el 1084 i precedit d'un segon enllaç matrimonial amb Elisabet d'Urgell (morta el 1071), li permeté de fer un paper destacat en les pertorbacions subsegüents a l'assassinat (1082) de Ramon Berenguer II (Cap d'Estopes). El 1085 un grup de magnats contraris a Berenguer Ramon II, el fratricida, li confià durant deu anys la tutoria del fill d'aquell, el futur Ramon Berenguer III, i la comesa de venjar aquell crim. El comte de Cerdanya esdevingué, així, el capdavanter de l'oposició i una figura central de la política catalana del moment. Aquesta preeminència, reflectida en les prestacions d'homenatge dels comtes Guilbert II de Rosselló i Bernat II de Besalú —contemporàniament, el darre li cedí, a més, en feu els vescomtats de Fenollet i Castellnou, amb el Vallespir i el Perapertusès—, fou, però, de curta durada. Ja el 1086 una altra assemblea de magnats encomanava, per espai d'onze anys, la tutela del futur Ramon Berenguer III al seu oncle Berenguer Ramon II, que, de fet, regí el comtat de Barcelona fin al 1096. Un dels aspectes més positius del govern de Guillem Ramon fou, sens dubte, la seva activitat repobladora, manifestada sobretot en la fundació de Vilafranca de Conflent i la carta de població atorgada als seus habitants (1088-90?). El seu successor, Guillem Jordà, fill de la tercera muller, Sança, i nét, per tant de Ramon Berenguer I de Barcelona, estigué la major part del temps allunyat del comtat.

X. B. S.

RESUM DEL PRINCIPAT DE CATALUNYA

La història d'una nació és la biografia d'una Patria, el contingut i la seva forma es pot considerar com el deslligament històric d'una individualitat nacional, d'una nacionalitat: Catalunya. La nostra història, és un descabellament, en el temps, i també en l'espai de la vida d'un poble, amb personalitat pròpia, mogut per una espiritualitat nacional, per unes qualitats innates, adquirides en el llarguíssim curs del temps, de l'adaptació de la rasa i a les condicions del medi.

L'unitat de la Nació, no és una unitat homogènia, l'unitat no vol dir que tots els individus, en tots moments, manifestin un

mateix sentiment i una direcció igual. Dins una Nació conviuen, lluiten i xoquen els diversos grups socials, amb interessos bastant sovint oposats. També hi tenen influències exteriors, vingudes per els pobles veïns, per la guerra o bé per la difusió d'una cultura.

En tota història d'un poble, d'una Nació, es té que incloure un període pre-nacional, ètnic i de tota una mena d'elements heterogenis.

Prat de la Riba, escriu a "La Nacionalitat Catalana" (1910) que la nacionalitat no és ni la llengua, ni la història, ni el Dret, ni els costums, ni l'art, sinó que l'esperit nacional és qui li dona vida.

El concepte de l'esperit nacional és en extrem subtil. Sovint veiem identificar l'esperit nacional amb els corrents de pensament dels grans homes d'una nació i amb els corrents idelas que hi han predominat. Però l'esperit nacional no està obligatòriament lligat per força a un a determinada corrent de pensament o ideals predominants.

Aquests pensaments, reben l'empenta de l'esperit nacional. Però també poden correr contra ell, durant anys o segles, car els pensadors d'una nacionalitat i les corrents populars, poden desconèixer o contradir l'esperit nacional. Això és el cas dels pobles desnacionalitzats.

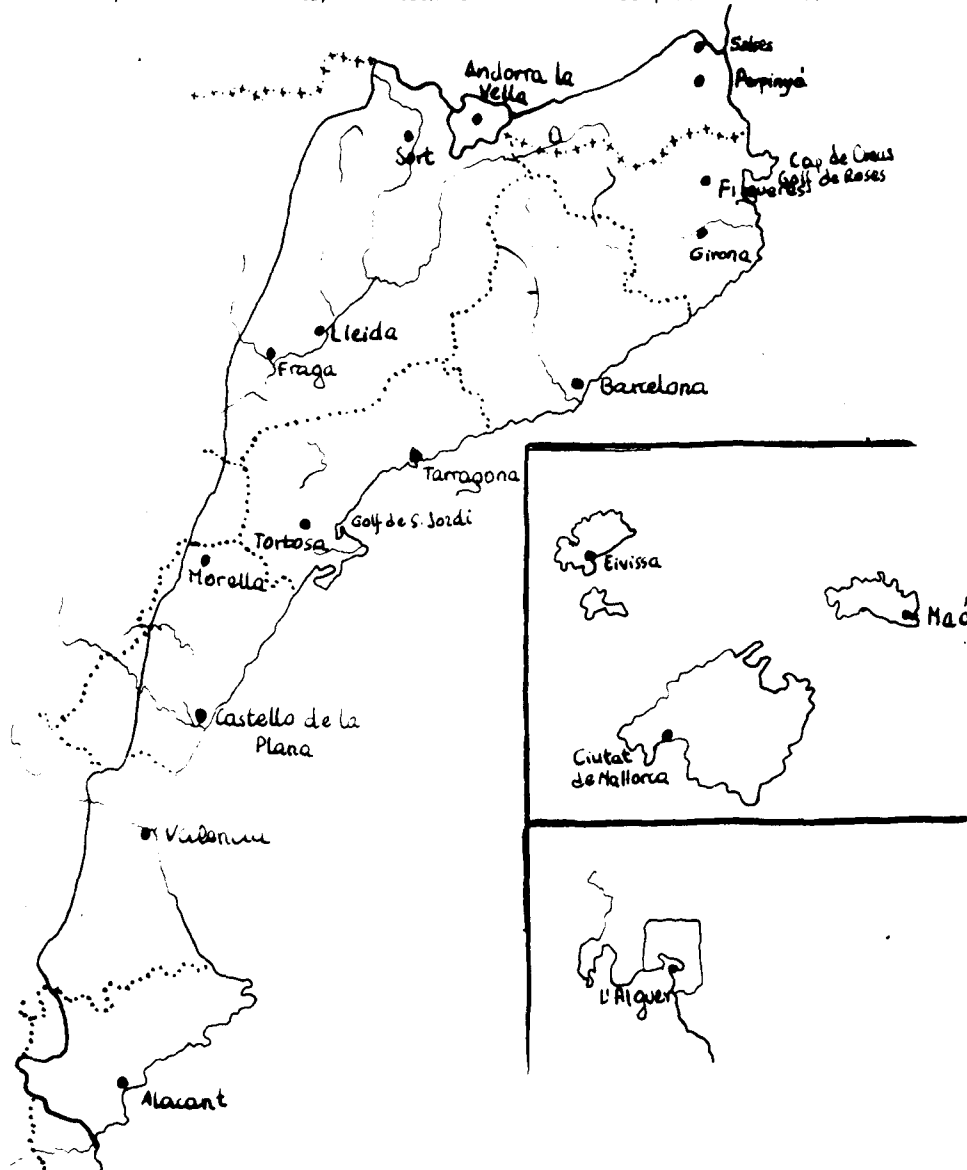
A la part septentrional, va fent-se estreta en avançar cap al sud formant un irregular triangle allargat, que té la base a les muntanyes que limiten pel nord al Rosselló, i el vèrtex cap al sud de l'actual província d'Alacant. Dels altres dos costats del triangle, l'un és la costa mateixa del mar, i el de terra endins, baixa amb línees sinuoses fins a trobar la platja de Santa Pola.

Aquesta és la Catalunya continental, que abraça tres regions històriques i diferents. Rosselló al nord, el Principat de Catalunya al mig i el de València al sud. El principat d'Andorra també és català.

I la Catalunya insular les illes Balears, i cal esmentar també la ciutat d'Alguer a l'illa de Sardenya, resta de la colonització catalana en el segle XIV.

Actualment, s'entén per Catalunya, els territoris que formen actualment les quatre províncies Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona.

El domini lingüístic del català o sigui, el territori on es parla la llengua catalana, compren el departament francès del Pirineus Orientals, denominat Rosselló, menys algunes dels seus municipis septentrionals, que pertanyen al domini de la llenguadocià; les actuals quatre províncies avans esmentades, tret de la Vall d'Aran, que pertany al dialecte gascò, el Principat d'Andorra, una faixa oriental de les províncies de Saragossa, Osca i Terol; la major part de la província de Castelló de la Plana, que en la part occidental hi ha una faixa que pertany al domini castellà, la part oriental de València i la major part de la província d'Alacant, les illes Balears i la ciutat d'Alguer.

A l'est de la península ibèrica, per tota un faixa litoral del Mediterrani que va des del Rosselló fins a prop del cap de Palos, s'estén la terra catalana, la terra que parla català.

LES OEUVRES DE S. STYM - POPPER

(IV) L'ABBAIE DE ST MICHEL DE CUXA

La communauté qui s'installa à Cuxa en 878 procédait de l'Exalade (fondé en 840).

Quand les moines arrivèrent, il y avait déjà une église dédiée à St. Germain d'Auxerre et la nouvelle communauté prit le nom de St Germain de Cuxa (le nom de St Michel fut donné en 890). En 953, l'église St Germain fut consacrée après diverses transformations et en 975, l'église St Michel éclipsa petit à petit l'autre. Un grand nombre de reliques y fut déposé et commencent les pèlerinages. Les constructions furent réalisées par l'abbé Pons (pour les arcs) l'abbé Garin (élévation des murs, charpentes, autel aux colonnes de marbre). Les reliques provenaient de Venise, d'Italie et de Terre Sainte.

En 1011, l'abbé Oliba, de la famille

des comtes de Cerdagne, fit construire à Cuxa une nouvelle église, il construisit un ciborium au-dessus de l'autel et prolongea l'église St. Michel; enfin il fit une crypte, dite de la Crèche; ensuite un oratoire dédié à la Trinité et une cour. La nouvelle construction ressemble beaucoup à l'architecture d'Aquilée et de Parenzo, soit au style lombard.

Plus tard, l'abbé Grégoire, César Borgia et Jules de Médicis, qui furent abbés de Cuxa, firent quelques transformations mais sans atteindre l'envergure de celles faites par Oliba. On doit cependant annoter le cloître, une tribune en marbre, de voûtes sur coisées d'ogives, décorations, et des chambres au lieu de l'oratoire. Plus tard on fit des chapelles dans chaque arcade.

En 1791, les moines durent quitter

l'abbaye qui fut saccagée par la suite. En 1835, le toit était effondré et en 1838, le clocher nor tomba. Jusque dans les premières années du XXe siècle, l'abbaye continua d'être saccagée.

En 1919, des moines cisterciens de Lerins récupérèrent l'abbaye et, grâce à l'Etat et aux Pyrénées-Orientales, l'abbaye reprit sa valeur d'antan. Par les recherches dues à la restauration, on a pu ainsi constater que la nef de l'église préromane est de style andalou du Xe siècle et très semblable à l'église de Lourosa au Portugal.

J. P. Poirier

Bibliographie: Congrès Archéologique de France: le Roussillon (1954). Société Française d'Archéologie.

M'INTERESSA FER - ME SOCI D'AMICS DE Cerdanya

NOM I COGNOMS .....

ADREÇA ..... Tèl.: .....

POBLACIO .....

- A TRAVES DEL BANC   REBUT ANUAL -1.200; Ptes.
- TRIMESTRAL   -300; Ptes.
- MENSUAL   -100; Ptes.   SEMESTRAL   -600; Ptes.
- PERSONALMENT - al local d'AMICS DE Cerdanya
- al compte corrent d'AMICS DE Cerdanya (Caixa d'Estalvis).

ORDRE DE PAGAMENT

El Senyor .....

Autoritza el (Banc o Caixa) .....

a carregar el seu C.C. núm. .... els rebuts corresponents

d'AMICS DE Cerdanya'

Signatura

EL TRATADO DE BAYONA (de 26 de mayo de 1866)

Ratificado el 12 de julio de 1866 (Ministerio de Estado G. 22). Límites entre España y Francia, entre Gerona y el Departamento de Pirineos Orientales y desde Andorra hasta el Mediterráneo.

(El presente Tratado se ratificó en virtud de la autorización concedida por L. 29 de junio 1866 (G. 22 de julio), que es el tenor literal siguiente:

"Artículo único.— Se autoriza al gobierno de S.M. para ratificar el Tratado de límites ajustado entre España y Francia con objeto de fijar la línea fronteriza entre ambas naciones en la parte correspondiente a la provincia de Gerona, así como el Acta adicional que le acompaña, firmada por los Plenipotenciarios respectivos en la ciudad de Bayona a 26 de mayo de 1866".)

TRATADO:

Deseando S.M. la Reina de las Españas y S.M. el Emperador de los franceses fijar definitivamente la frontera común de sus Estados, así como los derechos, usos y privilegios correspondientes a las poblaciones limítrofes de las dos naciones entre la provincia de Gerona y el departamento de los Pirineos orientales desde el valle de Andorra hasta el Mediterráneo para completar de mar a mar la obra tan felizmente inaugurada y proseguida en los Tratados de Bayona de 2 de diciembre de 1856 y 14 de abril de 1862, y con el objeto de consolidar al mismo tiempo y para siempre el orden y buenas relaciones entre españoles y franceses en esta parte oriental del Pirineo del mismo modo que en lo demás de la frontera, desde la desembocadura del Bidasoa hasta el Valle de Andorra, han creído necesario consignar en un tercero y último Tratado especial, continuación de los dos precitados, las estipulaciones más adecuadas en su concepto para la consecución de este fin y al efecto han nombrado por sus Plenipotenciarios a saber:

(Siguen las listas de Plenipotenciarios).

Los cuales, habiéndose comunicado sus plenos poderes, y hallándolos en buena y debida forma, habiendo rebuscado, explicado y discutido todos los títulos que han sobrevivido a la deletérea acción de los tiempos, desde el origen secular de los litigios en cuestión; después de haber oído las

alegaciones de los interesados, explorado las localidades y dedicándose a establecer y conciliar con toda la equidad posible las pretensiones y derechos sostenidos por una y otra parte, tomando por base el artículo 42 reformado del TRATADO DE LOS PIRINEOS y la convención que a consecuencia de él se celebró en Llivia en 1660 han convenido en lo siguiente:

Artículo 1.— La línea de límites comunes al reino de España y al Imperio francés entre la provincia de Gerona y el departamento de los Pirineos orientales, partiendo del Pico de Vallira, confinante con el distrito de Maranges, y con los valles de Carol y de Andorra, seguirá el estribo del Pirineo que cierra por el Mediodía el Valle de Carol recorriendo los puntos de Puig Pedrós, Fuente de Bovedó, Pedró de Toxa, Puig Farinos, Roca Colón, pico de la Tosa y roca del Talayador.

Artículo 2.— De la roca del Talayador descenderá la línea por el barranco de los Mollars o de los Mollasos a llegar a la carretera Mitjana, cuya dirección seguirá hasta enfilarse con la barranca llamada Canal de la Graille, bajará por esta canal a encontrar el arroyo de San Pedro, y después por el mismo arroyo de San Pedro hasta el punto en que lo abandona el límite catastral de la Tour de Carol, y conformándose con este límite, la línea internacional irá por las sinuosidades de él a parar a la Cruz de Hierro, término común a Guils, Saneja y La Tour.

Art. 3.— De la Cruz de Hierro continuarán los linderos hasta el río Aravó o de Carol por los diversos puntos que determinan los límites hoy existentes y no contestados entre Saneja por una parte, y La Tour y Enveis por la otra.

Art. 4.— Pasado el río Aravó, irá la demarcación por el trazado que Puigcerdá y Enveix reconocen como su término común desde dicho río hasta el canal de derivación que conduce las aguas a Puigcerdá.

Art. 5.— La frontera atravesará el y por la línea que actualmente separa los territorios de Puigcerdá y Ur, se dirigirá al puente de Llivia sobre el río Reur, punto en que confinan los distritos de Puigcerdá

Ur y Bourg Madame, siendo éste último el que figura en la convención de Llivia con el nombre de Hix.

Art. 6.— Los límites bajarán desde el puente de Llivia por el Reur que divide a Puigcerdá de Bourg Madame hasta su confluencia con el Segre conforme lo determine la Comisión internacional de Ingenieros, según lo prescribe el artículo 13 del Acta adicional fechada en el día de hoy relativa a toda la frontera.

Art. 7.— Pasado el Segre, la línea internacional seguirá entre Bourg Madame y Aja el límite adoptado por ambos pueblos hasta el territorio de Palau.

Art. 8.— Desde aquí en vez del irregularísimo trazado de la primera porción de la frontera entre Palau y Aja se tomará la nueva demarcación convenida entre los interesados, consistente en dos rectas que coinciden hacia la orilla o margen de las Colominas y después continuará la demarcación conforme con la segunda parte de la línea fronteriza actual hasta el río Lavanera, en el que concluyen los confines de Aja y Palau.

Art. 9.— La raya atravesará el río Lavanera en busca de la embocadura de la corriente que los españoles llaman río Envollante o barranco de Palau, y los franceses arroyo de Vilalloquent, subirá por este arroyo entre Vilalloquent y Palau hasta una bifurcación e irá al Coll de Marcé.

Art. 10.— Desde aquí irá la línea de límites a tomar en el camino de Puigcerdá, y continuará por él sin desampararlo hasta la cruz de Mayans, penetrando entre la Solsona del Plau de Baladós del distrito de Palau, y la Solana de Saltegal perteneciente a Puigcerdá.

Art. 11.— Desde la cruz de Mayans se encaminarán los confines por la cresta que encuentra, al alto llamado Bagarret de Mayans o cima de Coma Morera, dividiendo el término de Tosas del de Palau.

Art. 12.— De la precedente altura continuará la línea por la cumbre entre el valle español de Rivas y la Cerdanya francesa, pasando por el Plá de Salinas y Puig Mal para llegar al pico de Eina, en el que se une esta cresta a la cadena principal del Pirineo.

(Continuará)

"PENSIO D'ANCIANS" (Novel·la de Carme Clausell Bernat)

que obtingué una MENCIO HONORABLE als Jocs Floras de Perpinyà en 1976

Un home, silenciosament, mira per la finestra del menjador i pensa: No m'hi estaré gaire temps de dispeser. Res no m'apeteix, malgrat la bona olor dels guisats que cuinen tan agradables i apetitosos.

Carolina, es trobà sorpresa al veure-li els ulls inflats i rogencs. Als seus setanta anys què deu arribar-li de greu?

El cap de l'ancià, s'inclinà un poc vers el seu pit; potser per contemplar millor l'ambient de l'Establiment. La seva curiositat sobresortia de més en més. La calor es deixava sentir, però ell s'abrigava amb una bufanda fina que li tapava els seus cabells llargs i blancs. Portava una gorra que li cobria una part del cap. Els ulls els amagava darrera unes ulleres de cristall obscur. Tenia un nas xato amb una berruga que s'avançava cap als llabis esblanquits.

Carolina, quan ell caminava el seguia a passos lents. Victoriosa, ella anà a ajudar-lo a pujar l'esgrao del llindar del corredor.

Ell; responent al seu irresistible desig d'ajudar-lo:

—No es preocupi per mi, noia. No vull tenir conversa amb ningú.

Ha transcorregut un any. Carolina pensava:

Tan dilatat espai de temps, en un personatge tan rar... Els amos, ni ningú no tenen la mendre queixa d'ell. Però, perquè es tanca en la seva cambra, quan ve del carrer?

La curiositat essent la més forta, ella mirà pel forat del pany de la porta: veié alguns pinzels al cim de la taula.

Aixecant les espatlles, es digué: deu sentir inclinació per la pintura.

Un matí, quan l'ancià hagué sortit al carrer, Carolina va entrar a netejar l'habitació. Contemplà algunes de les seves pintu-

res, i lamentà el caràcter de l'ancià. Dient-se: Potser la meua joventut i el meu afany de preocupació per ell, el molesten? Tinc dins de mi un incorregible defecte de voler saber.

Tot de cop, sortint la pols d'una petita taula, veié un paper embolicat i lligat amb un cabell negre.

Intrigada, s'exclamà: Ah!... Aquest Senyor té família! Però de temps ençà que es troba ací, no ha tingut mai cap visita? Al començament, va rebre una carta. Potser no era de la seva família? Sembla un Inspector aquest Senyor. Estic segura que li molesten les meves indiscrecions...

Una de les seves companyes de treball, se la va mirar; i posant-se a riure li digué:

—D'aleshores que aquest ancià es troba en aquesta pensió que tu marxés preocupada.

—I això et fa riure?

—Està clar que sí! Si fos un home de cinquanta anys, encara em donaries mal que pensar. Totes aquestes enquestes teves em distreuen de les meves tasques!

—Per favor! Em fa penar oir-te. Amb el temps que fa que treballes i serveixes a la casa, hauries d'interessar-t'hi tu també. La seva solitària vellesa m'inspira llàstima. A lo millor, les seves possibles economies deuen ésser justes.

Sofia respongué:

—Això no hi dubto. La seva forma de vestir tan modesta ho demostra. Un cop, el vaig veure passejar-se per un carreró. Li deu agradar molt el passejar. Bah! estic perdent el temps amb tu! Car només t'interessa a coses que a mi no em diuen res.

Escoltant-la, el bon cor de Carolina es partia en quatre i li respongué:

En aquest món, cadascú té la llur for-

ma de pensar i de procedir.

—Naturalment, però tu, no vas enlloc, preocupant-te de certes coses. Per exemple: les antiqüitats. Sí, comprenc que son coses meravelloses i artístiques, però bah! a mi tot això no m'entusiasma.

—Per tant, hi ha objectes tan presiosos. Jo sento un plaer immens, espiritual, quan em trobo dins d'aquell ambient...

Al donar-se que l'amo es trobava a una certa distància, i ell les podia observar, cadascuna va seguir el llur treball.

Aquella tarda, de finals de maig, era d'una calor agradable que invitava al passeig.

Carolina tenia el seu dia de festa. Quan anava a sortir, veié entrar l'ancià amb un cartipaç sota el braç.

Amb el seu caminar lent, de temps en temps, mirava darrera d'ell, i es tropessa amb el nen de l'amo que sortia corrent. Sorprès, l'ancià mirà l'infant que havia caigut pel sòl. El petit es va aixecar com un llampec, i s'en va anar. Carolina va pensar: Magnífica oportunitat!

Ella es va curvar per recollir el cartipàs caigut a terra. Ell li digué:

—No es molesti, ja el remassare jo.

Carolina contrariada, se'n va anar, però abans de sortir al carrer es va girar i observà els camals de l'ancià, que eren tan llargs que li arrossegaven per terra.

Deixant-lo de mirar, es dirigí cap a casa seva, pensant: En veritat en cada persona hi ha un misteri. Per tant els Ancians, els agrada de parlar, d'evocar coses del llur passat, com si ho tornessin a viure. Però aquest senyor és diferent. Hauré de desinteressar-me d'aquest personatge tan estrany.

Fi del primer capítol

aprendre a viure

EL COMPLEXE DE SUPERPARE D' ALGUNS ALCALDES

Una de les tristes herències que hem heretat del règim anterior ho és la del "paternalisme oficial". Probablement seria àcil demostrar que les arrels psicològiques e l'"enchufe" es troben en aquest tipus de aternalisme.

En totes les formes d'autarquia, l'ac-

titud del dictador recorda moltíssim la del pare de les estructures familiars clàssiques. (Només cal recordar les cíniques declaracions del General Somoza poc abans de que el fotessin al carrer). El pare sap el que convé als fills, i per tant ell determina, decideix, mana, fa i desfà en funció

d'allò que ell creu que els hi convé. El fill (el ciutadà) pobret, encara no sap el que vol ni on va, i ell, el pare (el dictador), decideix les coses més mínimes o les més importants sense que mai li pugui passar pel cap de consultar-lo.

No cal dir que hi ha conciutadans que

ja els va bé aquest tracte. Són els que tenen por de prendre decisions personals, els que prefereixen ésser sempre nens, els que tenen d'una manera patològica aquella por a la llibertat de què va parlar l'Erich Fromm, els que per por de les inevitables caigudes no volen aprendre a caminar. Aquests somnien amb el retorn d'una dictadura, proclamen que amb Franco anàvem millor, i fan xistes dolents sobre el que pensaran les futures generacions de la democràcia.

Aquesta, la democràcia, és en canvi (i per tal de seguir el símil familiar) una estructuració social en la qual tots són germans. El que mana és un "primum inter pares", que no vol dir que sigui un "primo" ni que sigui un pare, sinó que és el primer entre els iguals. En qualsevol grup de germans sempre hi ha els germans grans i els petits, els més rics que els altres... però tots són iguals quant a drets, a capacitat de decisió sobre llurs vides, i quant a obligacions. És clar que hi ha "predemocràcies" en les que el germà gran agafa complexos de pare, i llavors ja l'hem fotut, ja estem com abans.

I això ens està passant a molts dels nostres ajuntaments. Alguns batlles són una mena de "super-pares" que saben el

que convé als ciutadans, tots ells considerats menors d'edat mental.

Si voleu tenir a aquests batlles del vostre costat, en entrar al seu despatx, beseu-li la mà, i amb la vostra veu més filial pregunteu-li: "Què heu descansat bé aquesta nit?", i ja teniu el favor concedit. Ara bé, si us presenteu amb una instància signada per un grup de veïns, es posarà nerviós, s'irritarà, i es temerà una tremenda ira o altra dels seus fills immadurs, amb poca experiència de la vida: "Home... no calia tot això... si m'ho haguessis demanat... aquesta no és manera..." i si estés a la seva mà et fotria una bona surra i t'engegaria a dormir sense postres.

I és que aquesta actitud paternalista té dues compensacions molt importants pel batlle "super-pare": Per un cantó fixeu-vos que si li demaneu al batlle quelcom que és de justícia i ho concedeix, això és el més normal del món, car és la seva feina. Mentre que si li demaneu al "super-pare" un "favor", llavors és la seva magnanimitat el que entra en joc, i, molt important!: quedeu en deute amb ell. I hi ha una mena de gent que en sap molt de "passar la factura" pels favors concedits (que de retruc, a l'incaut, li pot semblar una actitud molt "cristiana", oblidant allò de què "quan

la teva mà dreta fa caritat, que no se n'entera l'esquerra").

Per l'altre cantó, si el batlle només es sent batlle, té l'ingrata impressió d'ésser un oficinista, un buròcrata, un "ejecutivo" (que no ha d'ésser altra cosa, no?) i es perd el dolç plaer de l'autòcrata de sentir-se imprescindible, important, necessari als pobres ciutadans.

Hi ha també el batlle amb complexos de "super-super-pare". És aquell que ho és d'una ciutat important o d'una capçalera de comarca. Ell és el pare dels "super-pares", és a dir, una mena de "super-avi". Els símptomes d'aquesta malaltia no es diferencien dels anteriors més que per l'agudesia amb que es manifesten. Solen ésser inasequibles, difícils de veure, encastellats. Acostumen a sentir-se responsables fins i tot dels "super-pares" menors. Han de decidir el que convé fins i tot als poblets de la comarca, i tot l'esquema-cadena de favors mutus es reproduïx també entre ells.

Ja ho sabeu. Si al vostre poble teniu la plaga que representa un batlle "super-pare", feu bondat; sigueu bons nens; mengeu-vos tota la sopa encara que us repugni; calleu quan parlen els grans; serviu primer el tall bó del rostit al convi-

Ciudadana quasi perfecta D.N.I. núm. 77.064.123

Ciudadà amb clara actitud de rebeldia
D.N.I. núm. 40.795.189

dat; digueu "sí pare" sovint i oblideu-vos del no; renteu-vos les dents cada vespre. Demaneu-ho tot "si us plau" (si no li plau és que us heu equivocat vosaltres). No tingueu actituds adultes (sobretot no recolliu mai formes!). I deixeu-lo fer. Ell sap més

que vosaltres mateixos el que us convé. Si us fa passar un accés del túnel per l'entre-cuix, a la llarga veureu com li heu d'agrair. Si deixa fer edificis de quaranta pisos és per tal de que... cony! per què has de demanar tantes explicacions? I si destrueix

la Cerdanya és amb la cristiana intenció de curar radicalment als que tenen alèrgia al pòllen de les plantes.

Oi que sí, pare?

Francesc Carbonell

las entrevistas inverosimiles

AVUI AMB HUMPHREY BOGART

—M'han dit que Lauren Bacall estiujeja per aquí.

—No serà més cert que ha vingut atret per la professió de bars que disfrutem a Puigcerdà?

—Mira noi, em comences a caure simpàtic —em respongué sense poguer dissimular, aquest cop, el seu accent americà i servint-se un altre tanto de whisky—. Podríem anar a fer la ronda.

Es produí un silenci i em mirà sorneguerament. A la fi decidí posar les cartes boca enlaire (que malament queda escriure això en català, oi?)

—No sé qui ets ni que vols, Tribulete, però et cantaré la lletania. Estic aquí professionalment, després de dos mesos sense que ningú hagi trucat la meva destartalada oficina. Tinc que localitzar un tipus que s'ha fugat de New York (això sí ho digué en americà). La bòfia el busca per fotre'l a la nevera, però també el busca el meu client.

—Perquè, què ha fet?

—Per a que et posis en situació et diré que a New York hi ha una altura màxima per a la concessió de llicències d'edificació. Doncs bé, resulta que el tio en qüestió ha anat fotent un pis sobre l'altre i, ara, l'Empire State (això també ho va dir en americà) s'ha quedat petit.

—I perquè el busca aquí?

—No responc preguntes estúpides. O és que et vols quedar amb mi? Per algun lloc s'ha de començar a buscar la pista, no?

La botella de whisky s'havia acabat.

El vaig a rebre a l'estació. La seva silueta, la gabardina i el sombrero tapant-li part de la cara de pocs amics són inconfundibles. La veritat és que no sé si es tractava de Humphrey Bogart o de Philip Marlowe, Sam Spade, Lew Archer o qualsevol altre famós detectiu americà. Em vaig quedar amb el dubte. El que més em va sorprendre és que, quan jo li vaig haver dit "hello", ell em contestés "Déu vos guard". Tal com sona, en català.

—Sr. Bogart, no crec que coneixi la revista RUFACA...

—Cada dia esmorço amb ella —em tallà

—Doncs bé, voldria fer-li una entrevista.

—Fa anys que vaig trencar el contracte amb la premsa, Tribulete.

—No em dic Tribulete —li vaig contestar intentant mantenir la meua dignitat, mentre deduïa que Bogart deuria llegir el "Pulgarcito" quan era petit.

—Se li ha acabat el temps d'audiència —i feu un gest per marxar.

—Tinc una botella de whisky reserva que està esperant ésser oberta —era la meua última bala.

—Aquesta és la primera proposta raonable que em fan avui.

I vam anar a casa. Vaig destapar la botella per servir-li una mesura d'acord amb el seu estómac. Se la va veure d'un glop i se'n serví una altra, mentre jo li demanava:

—A què debem la seva visita a Puigcerdà, Sr. Bogart.

CONTINUANDO

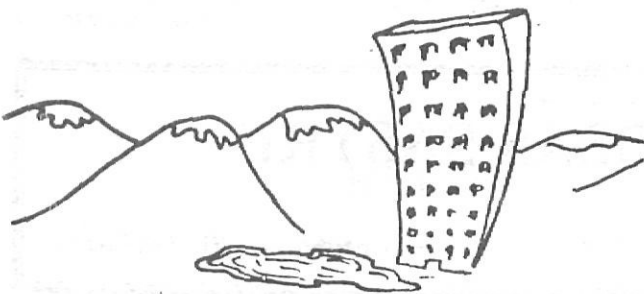
*Sigo insistiendo
Marchando por desiertos
Y collados.
Escupiendo a los caminos
Y besando los atajos
Entre cortezas de pino
Pateando charcos
Y dejando en los espinos
el aliento
Y confiando al viento
los fracasos.*

El Trovador

SANS PENSER A

PUIGCERDA

*Il était une fois une maison
Qui était jalouse d'une montagne
Et elle se mit à manger beaucoup de
Béton pour grandir. – Et d'étages
En étages elle allait de plus en plus
Grande; mais voilà qu'un jour,
Alors qu'elle avait 300 étages
Et qu'elle se regardait muette de
Contentement dans le miroir
D'un lac artificiel pour voir
Si elle était bien la plus grande
Maison du monde et l'égale de
La montagne, voilà qu'elle fit
un pet et cette explosion de gaz
Naturel fit qu'elle s'écroula.*

ELS MEUS GERMANS

*La Néus és bella i agraciada
Dins la terrassa rega les flors,
En silenci plora i les besa.
Si els nostres pares visquessin...
El dematí la contempla.*

*Dolors és tímida i reservada.
Asseguda al menjador
Amb les seves mans com lliris
Fulleja la novella Rosa
I amb el seu cabell negre
Sembla una Dolorosa.*

*Carmen és poetesa
De sensibilitat extrema.
Com una fulla que el vent belluga
Es passeja pel jardí pensant
Amb la seva illusió perduda.*

*Emilio és bondadós, propens a deixar-se
Influenciar, però els seus bons sentiments
Aviat el fan reflexionar.*

*Josep és carinyós, i amb la seva guitarra
Dins les mans, toca i canta
Les cançons composades per ell
Musica i lletra
Amb l'esperança de l'èxit aconseguir.*

*Manolo és serio, a penes deixa els seus ulls
Moure's, amb el seu cor noble i desinteressat
Es fa volguer per allà on va.*

*Carmen asseguda a la vora d'un riu
Se'ls mira; ells segueixen caminant.
Contempla la verdor del camp.
Oh Senyor! En el fons, pensem el mateix
Els sis germans.*

Carmen Clausell

ENDEVIÑALLES

*Pujo, baixo, vaig i vinc. Salto i corro
sense parar; tothom qui m'estima em pega * * * *
i qui em pega és qui em fa mal.
(Solució: La pilota)*

* *Vivim dins quatre parets amb el cap enverinat
i si aquest veneno ens treuen
ens morim sense pietat.*

(Solució: Els mistos)

Matilde Casanovas

EL ASNO

El asno, llamado comúnmente borrico y burro, pertenece al orden de los Perisodáctilos y a la familia, de los Equidos. Se le designa científicamente como "Equus Asinus".

Es muy resistente para arrear lo que le pongan sobre los lomos. Rehuye la ciudad (en ciertos lugares, sobretudo en barriadas extremas, se encuentran algunos ejemplares) y le place el campo.

Es un animal que posee algo que está contenido en las Bienaventuranzas: es pobre de espíritu. Y tozudo. Muy tozudo. Tozudo hasta la desesperación y la histeria de quien debe tratar con él.

Es el clásico ser de ideas concretas. No se puede discutir con él. Si rebuzna que los cardos son olorosos, hay que darle la razón,

como si dijera que llevan música. Si decide detenerse a medio camino, es preferible dejarle por imposible y por cuidar la tensión arterial, pues ni aun moliéndole a palos se conseguirá que ande.

Es un fiel cumplidor de las consignas del Gobierno sobre ahorro de energía.

Su felicidad consiste en discutirlo todo, aun poseyendo una ignorancia como un piano; rebuznar con pitorreo cuando consigue hacer una trastada y hundir el morro en el pesebre, pues antes pierde las herraduras que el apetito. Tampoco es lerdo en ligarse la yegua baya del vecino.

Tozudez, analfabetismo, pitanza, sexo.

Así podría en resumen, definirse éste animal tan burro.

Biógrafo

cartes a rufaca

"LA SARDANA I LA GERMANOR"

Estimat lector:

Vull explicar-te una sèrie de coses curioses que vaig veure un dia de sardanes aquí, a Puigcerdà, aquest estiu.

Diuen que "la sardana és un ball de germanor", però sembla que en aquest poble és del tot incert.

Doncs bé, t'explicaré el perquè. Un grup, entre altres, va començar a formar una sardana, llavors unes persones s'hi van afegir i a partir d'aquí vindran uns quants "fets curiosos":

El primer va ésser que aquestes noves persones foren acceptades amb un gest significatiu: amb un senyal de la creu, no gaire en consonància amb l'acte que es desenvolupava.

Què creus amic lector, que pot significar això? Amb quina finalitat ocorren coses com aquestes?

El més probable és creure que aquesta persona que va fer la senyal de la creu, pensés en el martiri que li suposava haver de ballar amb gent que no fos del seu grup.

Potser, "l'élite sardanista", es considera "MASSA ELITE" per deixar formar rondalla amb ella.

El segon fet, no menys significatiu que el primer, va ésser que entre la gent que s'anava afegint hi havia una nena petita, la qual fou rebutjada com un obrir i tancar d'ulls, no podent en conseqüència ni puntejar un pas, perquè un adult tancà violentament la sardana, amb cara de pocs amics, com volent dir: "Els petits amb els petits i els grans amb els grans".

Tot seguit va tenir lloc el tercer fet, semblant a l'anterior, però amb un final molt bonic, i tan diferent!

Una altra petitona també volia ballar la sardana, al principi li va ésser negat, però, després les dues noies la varen acceptar.

M'agradaria que el lector hagués pogut veure "l'ex-

pressió d'angúnia" de la petita abans d'ésser acceptada, i com intentava per tots els mitjans "deslligar aquelles mans".

Ara jo em demano a on es troba la germanor en aquest grup?

Per desgràcia, encara hi ha un quart i darrer fet. Ja són massa, oi, en una sola sardana?

Doncs bé, la sardana finalitzà restant solament la repetició, i quina cosa tan estranya! Aquest grup, no prou cansat, començà a fer "footing", però, des de quan estan lligades les sardanes i el footing?

Tot té la seva explicació, perquè fastiguejat aquell grup, es comprèn, volia ballar la repetició amb tranquil·litat, i de cop i volta correu cap a un lloc ben apartat de tothom. Semblava allò que passa en "los Sanfermines".

I aquests són els quatre fets que per desgràcia varen succeir i que crec que se seguiran esdevenint.

No sé si el lector opinarà com jo, doncs penso que s'ha de donar facilitats a tots, i encara més quan es tracta de la quitxalla.

I per finalitzar cal dir que és molt trist que ocorrin fets com aquests, i més, entre gent, que es creu, perquè no dir-ho "PERFECTA". Però que no obstant això, no dubten a atemptar contra "la germanor".

Un Sardanista

TOSAS-SASTRE

José Antonio, 4 PUIGCERDÀ

**HOTEL
RESTAURANTE**

EUROPA

Plaça Cabrinetty, 16
Tfno. 88 01 00

Director: Julio Pérez de Rozas

Parquets CERDANYA

INSTALACION DE TODA CLASE DE
PARQUETS, CLAVADOS
Y ENCOLADOS
PULIDOS Y BARNIZADOS
RODAPIES

Grupo Residencial Roma
Escalera Bolvir, 2.º, 1.ª
PUIGCERDÀ

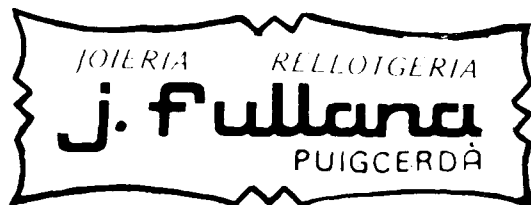
Gendrau y
Camarero
Construcciones

Robes a bon preu per tothom

SERVEI TEXTIL

C/. José Antonio, 21
C/. Espanya, 11

PUIGCERDÀ

AUTO ESCOLA PUIGCERDÀ

Victoria, 4, 1º

PUIGCERDÀ

Restaurant tipic de Cerdanya

EL RECO

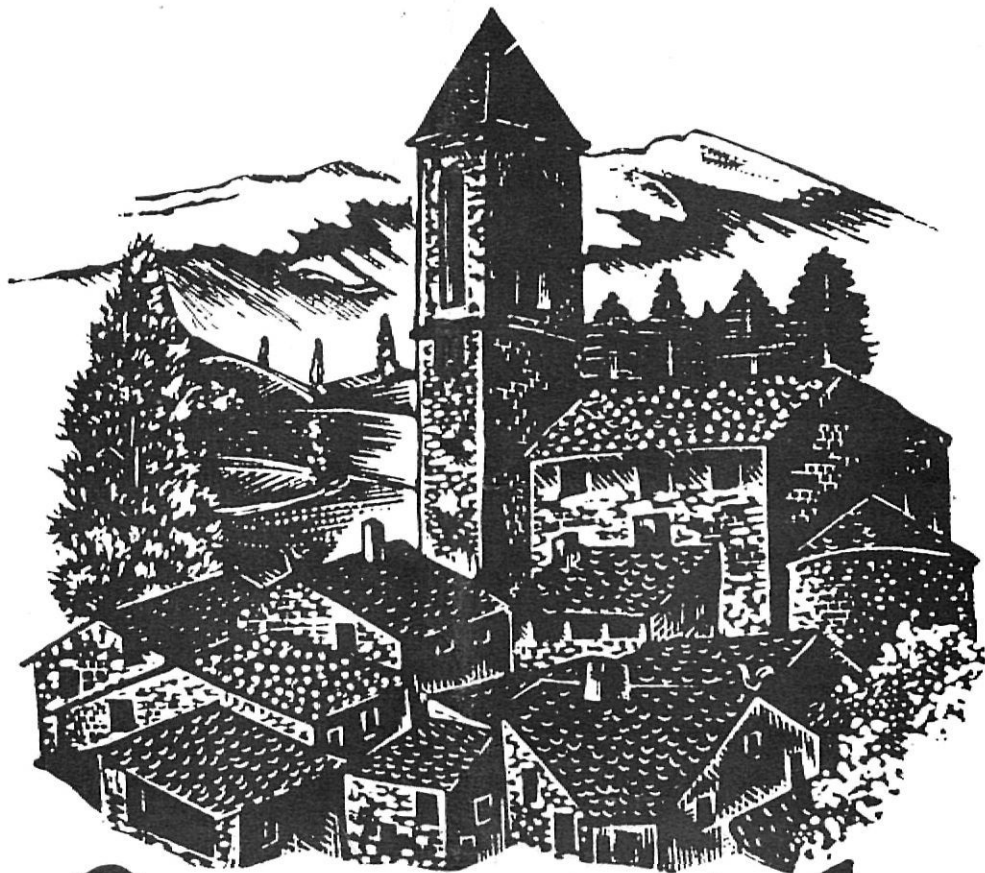
VILALLOVENT
(PUIGCERDÀ)

Tls 88-08-69
88-04-67

ANTIGÜITATS E. ORRI

Major, 30

TEL.: 880.287 PUIGCERDÀ

CAN BORRELL

MAS CATALÀ DE LA CERDANYA

APARTAMENTS I CUINA TÍPICA CASOLANA
MERANGES (Girona)

AMBIENT MOLT SELECTE – 40 PLACES

Reserves – Telèfon: 972-88 00 33

*CUINA DISTINGIDA I CONDECORADA
AMB EL PREMI:*

IGNASI DOMENEC – HOGARHOTEL-78

(Reserves per telèfon)